

VARA VALLA JÄÄTMEKAVA

2006 - 2010

SISUKOKKUVÕTE

Vara vald asub Ida-Eestis Tartu maakonna kirdeosas. Valla põhjapiir on maakonna põhjapiiriks ja idapiir ühtib Peipsi järvega. Vara vald piirneb kuue naabervallaga: põhja pool Alatskivi ja Peipsiääre vald, lõuna pool Võnnu, Mäksa, Luunja ja Tartu vald. Vara valda läbib Tartu-Kallaste maantee. Kaugus Tartust 20 km.

Pindalalt on Vara vald Tartu maakonnas suurim – 333,04 km².

Elanike arv seisuga 01.juuni 2002 on 2113, mis moodustab kogu Tartu maakonna rahvastikust 1,36%. Asustustihedus on 5,88 in/km².

Valla territoorium jaguneb 28 külaks: Alajõe, Kargaja, Kauda, Keressaare, Koosa, Koosalaane, Kusma, Kuusiku, Matjama, Meoma, Metsakivi, Mustametsa, Papiaru, Pilpaküla, Praaga, Põdra, Põldmaa, Põrgu, Rehemetsa, Selgise, Sookalduse, Särgla, Tähemaa, Undi, Vara, Vanaussaia, Välg, Ätte.

Asustustihedus on kõige suurem Varal, Koosal

Suvilad paiknevad: Välg külas ja Alajõe külas.

Valla elanikud ja ettevõtted on jäätmeprobleemidest informeeritud, valmidus jäätmekäitluse parendamiseks on olemas.

Vara vallas tekkivad jäätmekogused, arvestades elanike arvu ja ettevõtlusega ei ole suured. Esialgsete hinnangute järgi ei ole korraldatud jäätmeveoga haaratud umbes 50%, valdavalt väiksemate asulate ja hajaasustuse, elanikest. Suvekuudel tekitavad lisakoguse jäätmeid suvilate kasutajad.

Arvestades praegusel ajal prügilatesse ladestatud jäätmekoguste ja korraldatud jäätmeveoga mittehaaratud jäätmetega on prügilasse ladestavate sorteerimata jäätmete kogus vara vallas 600 tonni aastas. Segalmejjäätmete teke elaniku kohta aastas 300 kg (Tartumaa jäätmekava). Ettevõtete olmejäätmetega tekib ligikaudu 800 tonni olmejäätmeid aastas. Tööstusjäätmetest on olulised puit, mis leiab koha peal tööstustes taaskasutamist (küte). Valdav kogus tööstusjäätmetest leiab taaskasutamist.

Ohtlikud jäätmed antakse üle vastavat käitlusaltsentsi omavatele firmadele. Valla ohtlike jäätmete kogumispunkt alates 2004 aasta juunist on Vara vallas Vara küla keskasulas katlamaja juures.

Vara valla jäätmekava üldised eesmärgid :

- piirkonnas jäätmehoolduse arendamine ja korrastamine;
- jäätmetekke ja jäätmete edasise käitlemise ohjamine;
- taaskasutatavate jäätmete koguse suurenemine;
- ladestatavate jäätmete koguse ja selles biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine;
- jäätmete ohtlikkuse vähendamine;
- kõigi jäätmetekitajate haaramine jäätmete kogumise ja veo süsteemi;
- illegaalsete prügilate likvideerimine;
- keskkonnamiski põhjustava jääkreostuse likvideerimine;

- endiste suurfarmide ning lautade hoonete lammutamine, keskkonnaseisundi taastamine;
- kompostimisväljaku rajamine Vara valla territooriumile

Oluliseks eesmärgiks, mis mõjutab kogu edasist jäätmekäitlust ja keskkonnamõjusid, on jäätmete taaskastutamise suurendamine. Seda saab saavutada jäätmete sortimisega tekkekohas ja biolagunevate jäätmete kompostimisega.

Ohtlike jäätmete kogumiseks vajalik rajada ka Koosa keskasulasse ohtlike jäätmete kogumispunkt, kuna valla territoorium on suur ja vahemaad kauged jääb ühest kogumispunkt väheseks.

Suuremad probleemid on jäätmete kogumise ja veo korraldamisega hajaasustuse aladel Alajõe, Kargaja, Kauda, Keressaare, Koosalaane, Kusma, Kuusiku, Matjama, Meoma, Metsakivi, Mustametsa, Papiaru, Pilpaküla, Praaga, Põdra, Põldmaa, Põrgu, Rehemetsa, Selgise, Sookalduse, Särgla, Tähemaa, Undi, Vanaussaia, Välgil, Ätte.

Kuna külade piirkonnad on suured ja majapidamisi vähe paiknevad majapidamised suhteliselt hajutatult. Jäätmekäitluse arendamiseks tuleb võimaldada elanikele sobivaim variant.

SISUKORD

SISUKOKKUVÕTE.....	2
SISUKORD.....	4
EESSÕNA.....	6
1 VARA VALLA ÜLDISELOOMUSTUS	7
1.1 Haldusjaotus ja elanikkond	7
1.2 Ettevõtlus ja tehniline infrastruktuur	8
1.3 Keskkonnakaitse	9
2 JÄÄTMEHOOLDUSE PRAEGUNE OLUKORD.....	10
2.1 SEADUSANDLUS	10
2.2 Õigusaktidest tulenevad omavalitsuse ülesanded.....	10
2.3 Jäätmemajanduse korraldus Vara vallas.....	11
2.3.1 Jäätmealane teave	11
2.4 Jäätmeliigid ja - kogused ning jäätmekäitlus.....	12
2.4.1 Olmejäätmed.....	12
2.4.2 Tööstusjäätmed.....	13
2.4.3 Põllumajandusjäätmed	13
2.4.4 Ehitus- ja lammutusjäätmed	13
2.4.5 Reoveesete	13
2.4.6 Pakendijäätmed	13
2.4.7 Raviasutuste jäätmed.....	14
2.4.8 Ohtlikud jäätmed	14
2.4.9 Põllumürgid ja jääkreostus.....	15
2.4.10 Prügilad.....	15
2.5 Jäätmekäitluse mõju keskkonnaseisundile	15
2.6 Jäätmekäitluse maksumus	16
3 JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID JA VÕIMALUSED	17
3.1 Eesmärkide püstitamise alused.....	17
3.1.1 Õigusaktidest tulenevad nõuded	17
Vara valla jäätmekäitluse suunad	17
3.2 Taaskasutamine	20
3.3 Jätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.....	21
3.4 Jäätmevood ja jäätmekäitlus.....	21
3.5 Jätmete käitlemine	21
3.5.1 Segaalmejäätmed.....	21
3.5.2 Biolagunevad jäätmed	22
3.5.3 Pakendijäätmed	24
3.5.4 Ohtlikud jäätmed	25
3.5.5 Probleemtooted.....	26
3.5.6 Raviasutuste jäätmed.....	27
3.5.7 Ehitus- ja lammutusjäätmed	28
3.5.8 Suuremõõtmelised jäätmed.....	29
3.5.9 Põllumajanduses tekkivad jäätmed.....	29
3.5.10 Puidu- ja metallijäätmed	30
3.5.11 Jääkreostus	31

3.6	Jäätmete kogumise ja veo üldine skeem.....	32
3.7	Korraldatud jäätmevedu	32
3.7.1	<i>Korraldatud jäätmeveo eesmärgid .....</i>	33
3.7.2	<i>Korraldatud jäätmeveoga haaratavad jäätmeliigid .....</i>	33
3.7.3	<i>Jäätmevaldajate register .....</i>	33
3.7.4	<i>Jäätmete veopiirkonnad.....</i>	34
3.7.5	<i>Jäätmevaldaja kohustused.....</i>	34
3.7.6	<i>Jäätmete vedamise sagedus .....</i>	35
3.7.7	<i>Jäätmeveo teenustasu piirmäär .....</i>	35
3.7.8	<i>Jäätmekäitluskohad .....</i>	35
3.7.9	<i>Kasutatavad konteinerite tüübid.....</i>	36
3.8	Jäätmekorraldus maakonnas ja omavalitsuste tasandil.....	36
3.9	Koolitus ja väljaõpe.....	37
3.10	Jäätmekava rakendamise ajaline programm	37
4	JÄRELEVALVE	38
	KASUTATUD KIRJANDUS.....	45

EESSÕNA

Käesolev jäätmekava on Vara valla jäätmekäitlust korraldav ja suunav dokument, mis määrab jäätmekäitluse suunad järgnevatiks aastateks. Jäätmekava on koostatud juhindudes *Üleriigilisest ja Tartumaa jäätmekavast* ning lähtudes kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest.

Vara valla jäätmekava eesmärgiks on jäätmehoolduse korrastamine, jäätmetekke vähendamine ja tekkivate jäätmete taaskasutamise suurendamine, ladestatavate jäätmete koguse ja selles biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine, ohtlike jäätmete kogumissüsteemi väljatöötamine ja rakendamine, kontroll meditsiinijäätmete tekke ja käitlemise üle, optimaalse jäätmekogumis- ja ümberlaadimisjaamade võrgu rajamine ning kõige lähema keskkonnakaitseliselt sobiva jäätmekäitluskoha kasutamine, võimalikult suure arvu jäätmetekitajate haaramine jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemi, omavalitsuste haldussuutlikkuse tõstmine nii jäätmekäitluse korraldamise kui ka järelvalve suhtes.

Üha arenev jäätmekäitlussüsteem ei ole taganud veel jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamist, taaskasutamist ja keskkonnaohutut ladestamist. Vajalik on luua alternatiivseid jäätmekäitluse võimalusi ja tehnoloogiaid, nagu taaskasutamine, sorteeritud kogumine, kompostimine, põletamine energia saamiseks, keskkonnaohutu ladestamine jne.

Jäätmekava on koostatud Vara vallavanema Andres Kärp algatusel.

Töögruppi kuuluvad vallavalitsuse töötajad, keskkonnaspetsialist Kristi Kull, valla kommunaalteenuste esindajad. Jäätmekava koostamisse on kaastanud valla elanikkonna esindajad samuti ka Vara Põhikooli õpetajad ja õpilased läbi „Peipsi Koostöö Keskuse” rahastatud heakorra projekti raames.

1 VARA VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

Vara valla haldusjaotust, elanikkonda, asustustihedust, ettevõtlust, infrastruktuuri ja looduslikke olusid iseloomustatakse niivõrd, kui seda on vaja praeguse jäätmekäitluse iseloomustamiseks ja jäätmekava koostamiseks.

Halduslikud piirid on nii jäätmekäitluses kui ka kogu infrastruktuuri toimimise osas teatud määral tinglikud.

1.1 Haldusjaotus ja elanikkond

Vara vald asub Ida-Eestis Tartu maakonna kirdeosas. Valla põhjapiir on maakonna põhjapiiriks ja idapiir ühtib Peipsi järvega. Vara vald piirneb kuue naabervallaga: põhja pool Alatskivi ja Peipsiääre vald, lõuna pool Võnnu, Mäksa, Luunja ja Tartu vald. Vara valda läbib Tartu- Kallaste maantee. Kaugus Tartust 20 km.

Pindalalt on Vara vald Tartu maakonnas suurim – 333,04 km².

Elanike arv seisuga 01.juuni 2002 on 2113, mis moodustab kogu Tartu maakonna rahvastikust 1,36%. Asustustihedus on 5,88 in/km².

Valla territoorium jaguneb 28 külaks: Alajõe, Kargaja, Kauda, Keressaare, Koosa, Koosalaane, Kusma, Kuusiku, Matjama, Meoma, Metsakivi, Mustametsa, Papiaru, Pilpaküla, Praaga, Põdra, Põldmaa, Põrgu, Rehemetsa, Selgise, Sookalduse, Särgla, Tähemaa, Undi, Vara, Vanausaia, Välg, Ätte.

Paikkondade jaotus vallas ja asulate elanike arv

Paikkondade (kandid) jaotuse aluseks on võetud Eesti Regionaalarengu Sihtasutuse poolt 1998. a tellitud uurimustöö „ Eesti haldusterritoriaalne korraldus“ (töögrupi juht Madis Kaldmäe), kus muuhulgas anti ülevaade paikkondade jaotusest Eesti omavalitsustes. Paikkond on enamasti omakandi ja/või esmatasandi keskuse ümber koondunud asulate kogum.

Paikkond	Allpaik kond	Küla nimi	Majapidamiste arv	Elanike arv, 2004	Paikonna keskuse (tiheala) nimetus
Vara		Vara	202	423	Alajõe
		Alajõe	25	50	
		Kuusiku	12	36	
		Kauda	10	17	Ätte
		Ätte	19	49	Vara
		Undi	23	24	

		Papiaru	15	32	Sookalduse	
		Pilpaküla	25	51		
		Matjama	22	40		
		Kusma	20	46		
		Keressaare	13	18		
		Sookalduse	23	43		
Välgi		Mustametsa	41	83	Mustametsa	
		Välgi	25	51	Välgi	
		Selgise	8	19		
		Särgla	35	59		
Koosa	Koosa	Koosa	251	585	Metsakivi	
		Meoma	25	49		
		Metsakivi	54	141		
		Koosalaane	20	50		
		Põdra	17	29		
	Vanaussai a	Vanaussaia	28	77	Koosa	
		Rehemetsa	6	13		
		Kargaja	17	23		
		Põldmaa	16	31		
Tähemaa	Tähemaa	24	64	Koosa		
	Põrgu	6	7			
Praaga		Praaga	1	-	Praaga	

1.2 Ettevõtlus ja tehniline infrastruktuur

Vara vald on suhteliselt vaese ettevõtlusstruktuuriga. Põllumajandus ettevõtted, 5 kauplust (2 Vara külas, 2 Koosa külas), Pubi (Koosa külas), 3 puidu töötlemise ettevõtet (As Vinnal, Oskur Puit, OÜ Vara Saeveski), põldvuti kasvatus (Fie Ülo Pullisaar), 2 kommunaalettevõtet (OÜ Kenadron, OÜ Baarikson), 2 tanklat (AS Tartu EPT Vara ja Koosa tankla), turismiga tegelevad ettevõtted (Kivi Puhkemajad, Välgi Nõiamaja).

Jäätmeäitluse seisukohalt on oluline Vara valla territooriumil tegutsevate ettevõtete struktuur ja nende poolt tekitatud jäätmete kogus ning iseloom.

Vallas tegutseb 12 ettevõtet, millest enamuse moodustavad kauplused ja puiduettevõtted. Ettevõtluse arendamine ja uute loomine jääb tööjõu puuduse (teatud kontingent elanikkonnast ei ole võimelised järjepidevalt töötama).

Tööstusettevõtetest on jäätmekava koostamisel olulised As Vinnal, Oskur Puit, OÜ Vara Saeveski. Puidu ettevõtetes on tekkivate puidu jäätmete ja saepuru käitlemine korraldatud kohapeal põletamisega kohaliku tööstuse ahjus. Vanaõli, lakid, liimid jm. tekkivad ohtlikud jäätmed käideldakse vastavalt nõuetele. Katlamajade küte on kohaldatud

puiduküttele.

Põllumajandus

Põllumajandussektoris on loodud mitmeid ettevõtteid ja tegutsetakse registreerimata, nii öelda elatatakse end põllutööst. Kaubandus, teenindus ja teedevõrk.

Kauplused on Vara küla keskasulas (2) Koosal (2), Valla bensiinitanklad asuvad –Vara küla keskasulas ja Koosa küla keskasulas, kus tehakse ka teenindustöid.

Vara valla teedevõrgu moodustab Tartu- Kallaste asfaltkattega maantee. Vara vallas on vallateid kokku ca 227 km, sh kruusakattega teid ca 217 km, pinnasteid ca 10 km.

1.3 Keskkonnakaitse

Vara vallas on töökorras Koosa (3 biotiiki, ehitatud 1983. aastal) reoveepuhasti, puhastamist vajab Urvita (2 biotiiki, ehitatud 1974. aastal), ei tööta enam Luha (4 biotiiki, ehitatud 1976. aastal), remonti vajab Vara (BIO-100, järelpuhastus 2 biotiiki, ehitatud 1977. aastal), korrastamist vajab Matjama (2 biotiiki, ehitatud 1982. aastal) reoveepuhasti. Reostunud on Emajõgi allpoolt Tartut.

2 JÄÄTMEHOOLDUSE PRAEGUNE OLUKORD

2.1 Seadusandlus

Üleriigilist seadusandlust täpsustavad *Tartumaa jäätmekava* (2002. a, koostaja AS Kobras) ja *maakonnaplaneering*, milles antakse otseseid juhiseid jäätmemajanduse planeerimiseks. Maakonnaplaneeringuga määratakse sisuliselt ära jäätmete ladestamise võimalus ja tingimused maakonna omavalitsuste territooriumidel.

Vara valla jäätmehoolduseeskiri sätestab jäätmehoolduse üldnõuded, jäätmekäitluskohad, jäätmete kogumise ja sorteerimise, jäätmete veo, jäätmete ladestamise, kõrvaldamise, põletamise, arvestuse pidamise, järelevalve ja vastutuse ning ohtlikele jäätmetele kehtestatud nõuded.

2.2 Õigusaktidest tulenevad omavalitsuse ülesanded

Jäätmeseaduse järgi korraldavad jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil omavalitsusorganid. Jäätmevaldaja peab korraldama temal tekkivate jäätmete üleandmise jäätmeluba omavale jäätmekäitlejale või korraldama ise jäätmete taaskasutamist või käitlemist mingil muul moel (näiteks ladestamine). Olmejäätmete osas on oluline roll kohalikul omavalitsusel, kes peab korraldama olmejäätmete vedu.

Jäätmetekitajatel on kohustus liituda korraldatud olmejäätmeveoga. Mõõndusena võib kohalik omavalitsus jäätmetekitaja sellest kohustusest vabastada, kui viimane korraldab jäätmevedu või käitlemist ise, näiteks tõendab nende osalist käitlemist (orgaaniliste jäätmete kompostimine) tekkekohas või vedu prügilasse (talongid).

Kohalik omavalitsus on kehtestanud oma määrusega jäätmehoolduseeskirja. Ja kehtestab jäätmehoolduseeskirja vajalikud muutused.

Kui praegu on biolagunevate jäätmete osatähtsus olmejäätmetes keskmiselt 60 % (massi %-des), siis tuleb neid vähendada olmejäätmete üldkogusega võrreldes:

- 45 massiprotsendini aastaks 2002;
- 30 massiprotsendini aastaks 2005;
- 15 massiprotsendini aastaks 2010.

Vara vallas, on biolagunevate jäätmete osatähtsus keskmisest väiksem.

Raviasutustes tekib olmejäätmeid, ohtlikke jäätmeid (vanad ravimid, kemikaalide jäägid, elavhõbedajäätmed, vanad termomeetrid, amalgaam, elavhõbedalambid) ja spetsiifilisi haiglajäätmeid (kasutatud sidumismaterjalid, skalpellid, ampullide killud jm.). Need jäätmed vajavad sortimist tekkekohas, pakendamist ja vajadusel eritöötlust.

Alates 16.juulist 2003 a. ei võeta vastu prügilasse tükeldamata kasutatud rehve;

alates 16. juulist 2006 a. ei võeta prügilasse vastu ka tükeldatud rehve.

Vastavalt *Jäätmeseadusele* (§ 39 lõige 3) peab jäätmekava sisaldama:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra, peamiste taaskasutatavate ja kõrvaldatavate

jäätmeliikide ning jäätmete päritolu kirjeldust ja nende koguseid;

2) jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara, nagu vee, turba, savi, pinnase kasutamise mahu hinnangut;

3) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;

4) kavandatavaid eesmärke, nagu jäätmetekke vältimine, jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine, jäätmeveo optimeerimine;

5) eesmärkide realiseerimise vahendeid ja meetmeid, nagu jäätmekäitlustoimingu valik, jäätmekäitluskohtade võrgustik, meetmed ohtlike ja muude peamiste jäätmeliikide käitlemiseks, vajalikud halduskorralduslikud meetmed jäätmekava elluviimiseks, keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning nende tagamise tehnoloogilised vahendid, meetmete rakendamise eeldatav maksumus.

Lisaks § 39 lõikes 3 sätestatule käsitleb *kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava* (§ 42 lõiked 1 ja 2):

1) kohaliku omavalitsuse organi korraldatava jäätmeveo arendamist tema

haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;

2) jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa;

3) jäätmehoolduse rahastamist.

Jäätmekava ajakohastamine. Kui maakonna jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused puudutavad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse ka valla jäätmekava.

2.3 Jäätmemajanduse korraldus Vara vallas

Vara valla jäätmemajanduse üldise korraldamisega tegeleb praegu vallavalitsus ja vastavalt jäätmeseadusele täidab vallavalitsus seda funktsiooni ka edaspidi. Otseselt korraldab vallavalitsus jäätmete äravedu, seda jäätmeveofirmade kaudu.

Vara küla keskasulasse on paigaldatud ohtlike jäätmete kogumiskonteiner, mida tühjendab vastavalt vajadusele ohtlike jäätmete käitlus litsentsi omav firma.

Ettevõtetes kogutud ohtlikud jäätmed on antud üle vastavat litsentsi omavatele ettevõtetele. Kodumajapidamises tekkivad ohtlikud jäätmed toovad inimesed konteinerisse.

2.3.1 Jäätmealane teave

Vastavalt jäätmeseaduse kohaselt peab jäätmevaldaja olema piisavalt teadlik oma valduses olevate jäätmete liigist, hulgast ja omadustest ning neist tulenevast tervise- ja keskkonnaohust. Samuti on fikseeritud ohtlike jäätmete tekitajale (v.a. kodumajapidamised) kohustus pidada arvestust tekkivate ja käideldavate ohtlike jäätmete üle.

Seni tegutsenud jäätmeinfosüsteemi kaudu laekusid andmed jäätmeluba omavate ettevõtete jäätmekäitlusest läbi vallavalitsuse ja maakonna keskkonnaosakonna keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskusesse. Vallavalitsusel on võimalik infot hankida ka jäätmeveofirmade kaudu. Seda enam, et vastavalt keskkonnajärelevalve seadusele on kohalik omavalitsus keskkonnajärelevalve asutus, kellel on õigus saada tootjatelt ja importijatelt andmeid tekkivate jäätmete ning nende käitluse kohta.

2.4 Jäätmeliigid ja -kogused ning jäätmekäitus

Vara valla territooriumil tekib olme-, tööstus-, ja põllumajandusjäätmeid. Kõigis valdkondades tekib ka ohtlikke jäätmeid. Haiglajäätmeid tekib suhteliselt vähe. Erilise jäätmekategooriana on vaja käsitleda reostunud pinnast, mittekasutatavaid (mahajäetud) kütusemahuteid ja neis sisalduvaid setteid.

Jäätmekoguste hindamiseks kasutatakse alandmetena põhiliselt mahulisi näitajaid, mis teisaldatakse etteantud koefitsientide abil massiühikuteks, olmejäätmete osas on see ligikaudne. Olmejäätmeid ei kaaluta.

2.4.1 Olmejäätmed

Jäätmeseaduse (RT I 2004,9,52) alusel jagatakse jäätmed - tavajäätmed ja ohtlikud jäätmed. Ohtlike jäätmete liigitamise aluseks on neis sisalduvate ainete ohtlikud omadused, nagu süttivus, ärritavus, mürgisus, sööbivus jne. Tavajäätmed on kõik need, mis nimetatud ohtlike omadusi ei evi. Olmejäätmed on kodumajapidamistes ja ka teeninduses, kaubanduses ja mujal tekkivad olmelise iseloomuga jäätmed. Olmejäätmed võivad sisaldada nii olmelise iseloomuga ohtlikke jäätmeid (patareid, värvijäägid jne) kui ka tavajäätmeid.

Olmejäätmete käsitlemisel on vaja eristada tekkivate, tekkekohas käideldavate ja äraveetavate jäätmete koguseid. 50% elanikest ei ole haaratud ei organiseeritud jäätmeveoga ega vii ka ise jäätmeid prügilasse. Prügilasse veetavate jäätmete osatähtsus hetkel 30 t aastas Seega vaid elanikkond tekitab umbes 60 tonni.

tonni olmejäätmeid aastas. Lisades sellele kogusele ettevõtetes tekkivad jäätmed, siis võib praegu valla territooriumil tekkida olmejäätmeid orienteeruvalt 80 tonni aastas.

Peab arvestama sellega, et kohati on kodumajapidamistes aastate jooksul tekkinud märkimisväärne kogus jäätmeid, mida ladestatakse krundile, hoitakse kuuris või kusagil mujal. Potentsiaalselt on nendeks elanikud, kes ei ole haaratud jäätmeveoga ja ka ise ei vea jäätmeid prügilasse.

Tekkivate olmejäätmete edasine käitlemine sõltub suuresti eluasemest. Hajaasustuses on tarbimise struktuur teatud määral teine ja erinevad tekkivate ning äravedu vajavate olmejäätmete kogused.

Olmejäätmete käitlemine toimub juba tekkekohas - põletamine küttekolletes ja ka lahtisel tulel, kompostimine jne.

Organiseeritud jäätmeveoga ladestatakse jäätmed põhiliselt Tartu linna (Aardlapalu) prügilasse.

Suuremahuliste jäätmete kogumiseks on vallavalitsus organiseerinud eraldi aktsioone ja tulevikus korraldatakse neid perioodiliselt.

2.4.2 Tööstusjäätmed

Puidutööstustes tekkivad puidujäätmed põletatakse koha peal, soojaenergia saamiseks. Ohtlikud jäätmed (vanaõli jm.) käideldakse vastavalt nõuetele.

2.4.3 Põllumajandusjäätmed

Põllumajandusjäätmetest tekib sõnnikut, põhku jm. Need leiavad kasutamist põhiliselt tekkekohas. Põllumajandustehnika vanaõli , kemikaali- ja väetisetaara käideldakse vastavalt nõuetele. Suureks probleemiks on loomsete jäätmete käitlemine. Eestis on Riiklik loomsete Jäätmete käitlemine Väike- Maarja vallas, mida koordineerib Põllumajandusministeerium.

2.4.4 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmete teke on otseses seoses ettevõtluse arengu ja investeringutega. Antud jäätmete käitlemine pole viimasel ajal oluliselt muutunud, siiski kasvab sorteerimise osakaal, millega seoses ladestatakse prügilasse järjest vähem jäätmeid.

Ehitus ja lammutusjäätmeid sorteeritakse tekkekohas põletuskõlblikke jäätmeid kasutatakse energia tootmiseks nende põletamisel. Muu ehituspraht kasutatakse teede- ja pinnase katteks, kui võimalik.

2.4.5 Reoveesete

Fekaalide väljavedu tellivad Vara valla elanikud , selleks litsentsi omavalt firmalt. Reovee puhastite puhul kasutatakse vaid biotiike.

Reoveesete kasutamist põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reguleerib keskkonnaministri 30. detsembri 2002.a määrus nr 78. Nimetatud määrus on kooskõlas Jäätmeseadusega, Veeseadusega ning arvestab ka Euroopa Nõukogu direktiivi 86/278/EMÜ keskkonna, eriti mulla kaitsmise kohta reoveesetete kasutamisel põllumajanduses. Määruses käsitletakse reoveesete kasutamist põllumajanduses, lubatud raskemetallide sisaldust ning seda, kui sageli võib setet põldudele laotada.

2.4.6 Pakendijäätmed

Pakendiseadus kehtestab nõuded pakendi ja pakendijäätmete kasutamisele, soodustades sellega pakendi või pakendimaterjali ringlust ja taaskasutamist. Pakendid ja nendest tekkivad jäätmed on üheks oluliseks aspektiks, millele viimasel ajal tähelepanu pööratud.

Suur osa pakendijäätmetest on ühekorrapakendid, millede taaskasutamise süsteem ei ole veel välja kujunenud. Korraldatud on alkoholi- ja joogipakendite kogumine, sorteerimine ja taaskasutamine, millele andis tõuke *Pakendiaktsiisi seadus*. Pakendimaterjali kogutakse kahe skeemi alusel:

- Tagatisrahaga pakendi kogumine müügikohas.
- Muu pakendi kogumine müügikoha vahetus läheduses.

Vara vallaterritooriumile on paigaldatud ringlev- ja taaskasutus pakendi konteinerid:

Asukoht	m ²	Pakend
Koosa küla 2tk	4,5 m ²	Klaas, plast
Koosa küla 2 tk	2,5 m ²	Vanapaber
Vara küla 1 tk	4,5 m ²	Klaas, plast
Vara küla 3 tk	2,5 m ²	Klaas, plast
Vara küla 1 tk	2,5 m ²	Vanapaber
Mustametsa küla 1 tk	4,5 m ²	Klaas, plast
Välgi küla 1 tk	4,5 m ²	Klaas, plast

Pakendi taaskasutamisest on eelkõige huvitatud kodumaised tootjad ja ka importijad, kes vastavate tõendusmaterjalide põhjal saavad aktsiisivabastuse.

2.4.7 Raviasutuste jäätmed

Vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile 1999/31/EÜ prügilate kohta on nakkusohtlike jäätmete ladestamine tavajäätmete prügilatesse keelatud. Nakkusohtlikud jäätmed võivad tekkida tervishoiuasutustes, veterinaarasutustes, laborites jm.

Raviasutustes tekkivad jäätmed on järgmised:

- bioloogilised jäätmed – operatsioonide jäätmed, ühekordsed süstlad, vereülekanesüsteemid jne;
- teravad ja torkivad jäätmed – skalpellid, ampullid jm;
- nakkusohtlikud jäätmed;
- ravimijäägid;
- kemikaalide jäätmed.

Vara vallas tegutseva 1 perearsti ja hambaravikabineti poolt tekitavate jäätmete kogus on aastas kuni 0,3 tonni aastas. Tekkivaid jäätmeid käideldakse vastavalt nõuetele.

2.4.8 Ohtlikud jäätmed

Ohtlike jäätmeid tekib nii olmes kui tootmises. Ohtlike jäätmeid ei tohi viia prügilasse, põletada ega juhtida kanalisatsiooni või veekogusse. Ohtlikud jäätmed vajavad erikäitlemist ja nendega võivad tegeleda vaid vastavat litsentsi omavad ettevõtted. Tartumaal on suurim ohtlike jäätmete käitleja AS Epler & Lorenz.

Vastavalt 1998.a. lõpus kinnitatud jäätmeloendile kuuluvad ohtlike jäätmete hulka eelpool mainitud tööstusjäätmetest raskeõli põletusjääk ja mahutijäätmed. Peale selle tekib ettevõtetel, kes kasutavad päevavalguslampe ja kellel on autod, ka autoakusid, elavhõbedalampe ning õlijäätmeid.

Ettevõtetes kogutakse neid jäätmeid eraldi ja antakse üle ohtlike jäätmete käitlusettevõttele Epler&Lorenz. Kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete paikne kogumispunkt Vara keskasulas alates juunist 2004. Ohtlike jäätmete kogumiseks elanikkonnalt on Vara vallavalitsus korraldanud ühekordseid perioodilisi aktsioone.

2.4.9 Põllumürgid ja jääkreostus

Põllumajanduses kasutatavate pestitsiidide ja väetiste üldbilanss negatiivne, kuna taimed omastavad maasse antava väetise koguse.

Reostunud pinnas endise naftabaasi territooriumil 20*20 m² Vara küla keskasulas . Samuti on reostud pinnas Vara küla väetiseküün ning mürgi hoidla, mille maa asub jätkuvalt riigiomandis.

2.4.10 Prügilad

Vara vallas ühtegi ametlikku prügilat ei ole. Ebaseaduslikud prügi hunnikud hajaasustuses olevate korterelamute juures. Tartu maakonnas avatud prügila on Ülenurme valla territooriumil asuv Aardlapalu prügila. Aardlapalu prügila jääb kuni uue Kagu-Eesti regionaalprügila valmimiseni tugiprügilaks. Seoses regionaalprügila viibimisega tuleb arvestada Aardlapalu prügila kasutamisega kuni 2009. a.

Olenevalt tulevikus rajatava Kagu –Eesti regionaalprügila asukohast on Vara vallal valida liitumiseks lähemal asuv prügila . Üheks võimalusesks on Jõgevamaal asuv Torma prügila , mis asub Võtikvere külas (Mustvee-Jõgeva maantee 3-4 kilomeetritl). Prügilat haldab OÜ Amestop, kes tegeleb ka prügila arendamisega.

2.5 Jäätmekäitluse mõju keskkonnaseisundile

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale võib käsitleda mitmest aspektist. Mõju võib olla nii otsene, näiteks inimese tervise ja heaolu kahjustamine ning loodusliku keskkonna reostamine, kui ka kaudne, näiteks endiste prügilate ümbruse maa hinna langus. Teiseks aspektiks on jäätmete edasise käitluse ja ladestamise mõju pinnasele, pinna- ja põhjaveele ning õhu kvaliteedile. Siinkohal tuleb arvestada ka reovee käitlemisel tekkivate jäätmetega ja otseselt kanalisatsiooni juhitud jäätmetega, samuti illegaalsete jäätmete mahapanekukohtade (risustamine) ning jäätmekogustega.

Suureks probleemiks Vara vallas on majapidamised , mis ei suuda või ei taha organiseerida oma majapidamisest jäätmevedu. Probleemiks on hajaasustuses prügikäitlussüsteemiga ühinemine- elanikud eelistavad siiani jäätmevedajaga lepingu

sõlmimisele maha matta.

2.6 Jäätmekäitluse maksumus

Jäätmekäitluse maksumus on toimunud Vara vallas järgmiselt:

1) Valla eelarvest finantseeritakse :

Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist;

Kogumiskampaaniate korraldamist;

Avalikesse kohtadesse ja tänavatele paigutatud prügikastide hooldamist;

Jäätmemajanduse arendamist;

Teisi jäätmehoolduse arendamisega seotud tegevusi

2) Ettevõtted maksavad ise kõikide ettevõttes tekkinud jäätmete käitlemise eest.

Elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise eest jäätmeveo teenustasu otse jäätmekäitlusettevõttele või läbi kommunaalteenuseid pakkuva ettevõtte.

Arvestades Vara Vallavalitsuse poolt korraldatud jäätmeveo kulutustega, on elanikelt 1 m³ väljaveo hind keskmiselt 60 krooni. Ettevõtete-asutuste puhul on väljaveo hind keskmiselt 80 kr/ m³.

3 JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID JA VÕIMALUSED

3.1 Eesmärkide püstitamise alused

Vara valla jäätmekava eesmärkide püstitamisel järgitakse:

- jäätmehoolduse olemasolevat olukorda ja probleeme;
- *Eesti Keskkonnastrateegias* antud jäätmehoolduse suundi ja õigusaktides antud nõudeid;

Jäätmehoolduse probleemid tulenevad osaliselt üldistest Eesti probleemidest, mis on järgmised:

- ebapiisav haldussuutlikkus jäätmekäitluse korraldamise ja järelvalve osas, seda eriti väikeste omavalitsuste tasandil; mitmeid õigusaktides olevaid nõudeid ei täideta, näiteks jäätmehoolduse korraldamist omavalitsuste poolt;
- jäätmealane aruandluse ja statistika tase on ebapiisav tegeliku olukorra kajastamiseks, seega ka jäätmehoolduse planeerimiseks;
- osa jäätmevooge on kontrolli alt väljas;
- ohtlike jäätmete käitlemine ei ole kõikide jäätmeliikide osas tehnoloogiliselt ja majanduslikult tagatud.

3.1.1 Õigusaktidest tulenevad nõuded

Jäätmemajanduse korraldamisel on olulisimateks eesmärkideks jäätmete tekke vältimine ja vähendamine, jäätmete taaskasutamine ning ohtlikkuse vähendamine. Antud eesmärkide saavutamiseks ja kohaliku jäätmemajanduse koordineerimiseks tuleb omavalitsusel oma territooriumil kehtestada:

- Omavalitsuse jäätmekava;
- Jäätmehoolduseeskiri;
- Jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu piirmäär;
- Jäätmevaldajate register ja registri pidamise kord.

Vara valla jäätmekäitluse suunad

Vara valla jäätmekava eesmärkide üldised suunad tulenevad Eesti keskkonnastrateegias ja keskkonnategevuskavas fikseeritud suundadest.

Keskkonnastrateegias on antud järgmised ülesanded:

- aastaks 2000
  - tootmis- ja olmejäätmete tekke stabiliseerimine olemasoleval tasemel;
  - kinnitada kõikidele prügilatele omanik või haldaja, sulgeda omaniketa prügilad;
  - jäätmete taaskasutamise suurendamine 30-40%-ni;
  - uute prügilate rajamine ja vanade sulgemine Euroopa Liidu nõudeid arvestades;
  - 40% olmejäätmete ladestamine vastavuses keskkonna- ja tervisekaitseõuetele;
  - kontrolli saavutamine kõigi oluliste jäätmetekitajate üle;
- aastaks 2010
  - jäätmete taaskasutamise suurendamine 50%-ni;
  - olmejäätmete tekke stabiliseerimine 250-300 kg tasemel inimese kohta aastas;
  - kõikide jäätmete töötlemine, ladestamine ja matmine vastavalt rahvusvaheliselt

- tunnustatud keskkonna- ja tervisekaitsenõuetele;
  - jäätmekäitlusteenuste rakendamine kogu riigi ulatuses.
  - jäätmetekke ja jäätmete edasise käitlemise ohjamine;
  - omavalitsuste haldussuutlikkuse tõstmine nii jäätmekäitluse korraldamise kui ka järelvalve suhtes;
  - jäätmetekke vähendamine ja tekkivate jäätmete taaskasutamise suurendamine;
  - ladestatavate jäätmete koguse ja selles biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine;
  - optimaalse jäätmekogumisjaamade võrgu rajamine ja kõige lähema keskkonnakaitseliselt sobiva jäätmekäitluskoha kasutamine;
  - ohtlike jäätmete kogumissüsteemi väljatöötamine ja rakendamine;
  - võimalikult suure arvu jäätmetekitajate haaramine jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemi;
  - kontroll meditsiinijäätmete tekke ja käitlemise üle;
- vanade prügilate keskkonnaohutu sulgemine.

Keskkonnastrateegias on antud jäätmekäitluse edendamise hierarhiline rida. See on järgmine: jäätmetekke vältimine → tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine → jäätmete taaskasutamise suurendamine → keskkonnanõuetele vastav jäätmetöötlus → keskkonnaohutu ladestamine prügilatesse. Prügilatesse ladestatavate biolagunevate jäätmete osakaal peab oluliselt vähenema. Kuna prügilatele esitatavad nõuded muutuvad karmimaks, siis majanduslikult on otstarbekas kasutada suuremaid, regionaalse haardega prügilaid.

Jäätmekava koostamisel ja elluviimisel on vaja arvestada järgmiste aspektidega:

- kaasaegse jäätmekäitluse tehnoloogia rakendamine ei ole ainult tehniline vaid ka sotsiaalne probleem. Süsteemi rakendumine sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek omakorda on seotud motivatsiooniga;
- jäätmete sortimine ja eraldatud materjalide kvaliteet ning kogus peab olema tasakaalus taaskasutamise nõudlusega. Nõudlust saab mõjutada maakonna- või riigisiselt, kuid alati on oht, et sorditud jäätmed ei leia taaskasutamist või nende taaskasutamise hind ei korva tehtud kulutusi;
- jäätmete sortimine peab olema piisavalt konservatiivne, et elanikud harjuksid seda tegema pikema aja jooksul. Kogumissüsteeme ja sorditavaid jäätmeliike ei tohi muuta lühiajaliste turusituatsioonimuutuste tagajärjel;
- jäätmekäitlussüsteemi rakendamine ei ole ühekordne kampaania, vaid vajab pidevat selgitustööd;
- nagu näitab teiste maade praktika tõuseb kaasaegsema jäätmekäitluse rakendamisel jäätmekäitluse hind. Hinnatõusu jäätmete ladestamisel, samuti üha karmistuvad nõuded ohtlike jäätmete käitlemise osas.

Lähtuvalt üldistest jäätmehoolduse eesmärkidest ja konkreetsetest oludest on Vara valla jäätmekäitluse arendamise eesmärgid antud tabelis 2.

Nimetatud eesmärkide saavutamise eeldused ja lahendused on omavahel haakuvad ja osaliselt kattuvad. Jäätmete taaskasutamine sõltub näiteks nende sortimise efektiivsusest tekkekohal, konteinerite otstarbekast paigutamisest, pidevast jäätmealasest selgitustööst,

elanike heast tahtest ja ka majanduslikust huvitatusest.

Tabel 2. Jäätmekäitluse eesmärgid ja nende täitmise eeldused

Eesmärk	Vajalikud eeldused
Jäätmetekke ja jäätmete edasise käitlemise ohjamine	<ul style="list-style-type: none"> • Vara valla jäätmehoolduseeskirja järgimine • vallavalitsuse kontroll jäätmete tekke ja nende edasise käitlemise osas, • informatsioon, jäätmeteket ja edasist käitlemist kirjeldav andmebaas • selgitustöö ja koolitus
Taaskasutatavate jäätmete koguse suurendamine	<ul style="list-style-type: none"> • taaskasutatavate jäätmete sortimine nende tekkekohas • jäätmetekitaja valmisolek eraldi sortimiseks • eraldi sortimise motiveerimine äraveetava jäätmekoguse hinna vähenemisega • turu olemasolu sorditud materjalidele
Ladestatavate jäätmete koguse ja selles biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine	<ul style="list-style-type: none"> • biolagunevate jäätmete eraldamine ja kompostimine tekkekohas • erinevate kompostimismeetodite propageerimine ja jäätmete sorteerimise propageerimine
Jäätmete ohtlikkuse vähendamine	<ul style="list-style-type: none"> • ohtlike ainete kasutamise piiramine nii ettevõtetes kui ka elanike poolt (seda reguleeritakse riiklikul tasandil) • ohtlike jäätmete optimaalne kogumissüsteem
Kõigi jäätmetekitajate haaramine jäätmete kogumise ja veo süsteemi	<ul style="list-style-type: none"> • optimaalse ja tarbijasõbraliku kogumissüsteemi rakendamine, jäätmemajade rajamine • suvilaasumite elanike haaramine süsteemi
Illegaalsete prügilate likvideerimine	<ul style="list-style-type: none"> • põhiliselt suvilaasumite ja hajaasustuse elanike haaramine jäätmete veosüsteemi
Keskkonnariski põhjustava jääkreostuse likvideerimine	<ul style="list-style-type: none"> • jääkreostuse kaardistamine • keskkonnariski hinnangud • rahastamisallikad
Endiste suurtööstuste hoonete lammutamine, keskkonnaseisundi taastamine	rahastamisallikad projektide näol

Kompostimisväljaku rajamine endise Luha suurfarmi territooriumile	Vähendada prügilala koormust
---	------------------------------

3.2 Taaskasutamine

Euroopa Liidu jäätmehoolduse direktiivid püstitavad üldiseks eesmärgiks jäätmetekke ja jäätmetest põhjustatud kahjulike mõjude vältimise. Euroopa komisjon on välja töötanud kuuenda keskkonnategevuskava eelnõu aastani 2010, milles pööratakse tähelepanu jäätmetekke olulisele vähendamisele ning jäätmetes sisalduva materjali korduskasutusele ja prügilatesse ladestatavate jäätmekoguste vähendamisele.

Tööstuses on jäätmete ja nendest põhjustatud kahjulike mõjude minimeerimine võimalik siis, kui seda on arvestatud tootmisprotsessi projekteerimisel. Investeeringud, mis on suunatud jäätmetekke vähendamisele maksavad end tagasi tooraine kokkuhoius ja madalamas saastetasus. Nii motiveeritakse jäätmetekke vähendamist majanduslikult.

Olmest tekkiv jäätmekogus on proportsiooniliselt elatustaseme kasvuga. Tekkivate jäätmekoguste mõjutamine on võimalik nõustamise ja inimeste keskkonnateadlikkuse kasvu kaudu. Majanduslikuks vahendiks oleks sorteeritud ja sorteerimata jäätmete erinev maksustamine.

Jäätmete taaskasutamise eelduseks on:

- jäätmete liigiti sortimine ja kohtsortimine;
- jäätmete segunemise vältimine;
- tavajäätmete ja inertsete jäätmete segunemise vältimine ohtlike jäätmetega;
- elanike oskuslik kaasamine jäätmehooldusse.

Jäätmeseaduse §35 seab piirangud töötlemata jäätmete prügilasse ladestamisel.

- Prügilasse on keelatud ladestada töötlemata jäätmeid.
- Jäätmete ladestamiseelse töötlemise kohustus ei laiene jäätmetele, mille töötlemine ei vähenda jäätmete kogust ega ohtlikkust inimese tervisele või keskkonnale, samuti neile püsijäätmetele, mille töötlemine ei ole tehniliselt otstarbekas.

3.3 Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine

Jäätmeseadus, Euroopa Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ prügilate kohta ja Keskkonnaministri 29. aprilli 2004. a määrus nr 38 "Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded" sätestavad prügilate rajamise, kasutamise, sulgemise ja järelhooldenõuded. Jäätmekäitlus peab muutuma isetasuvaks majandusharuks, erinevate huvigruppide optimaalne ühendamine.

3.4 Jäätmevood ja jäätmekäitlus

Jäätmekäitlussüsteemi kavandamisel tuleb arvestada praegusel ajal ja tulevikus tekkivate jäätmete kogust ja liigilisust, jäätmete kogumise ja ladestamise süsteemi, asulate paiknemist ja asustustihedust.

Vallas tekib ka põllumajanduse jäätmeid (sõnnik). Sõnnikut kasutatakse, põldude mullaviljakuse parandamiseks.

Eraldi kategooriana tuleb käsitleda kõigis tegevussfäärides tekkivaid ohtlike jäätmeid. Nende kogumine ja käitlemine baseerub üleriigilisel ohtlike jäätmete käitlussüsteemil.

Vara valla biolagunevate jäätmete lõpp-punktiks on plaanitud kompostimisväljak. Taaskasutatavate jäätmete (papp, plast jm.) suunamine teisese toorme kasutamisse Teiste jäätmete lõplülks on maakonna regionaalne prügila.

3.5 Jäätmete käitlemine

Jäätmete käitlemise peasuunaks on jäätmete sortimine ja nende taaskasutamine. Selleks on järgmised võimalused.

3.5.1 Segaolemejätmed

Olmejäätmete ebaseadusliku käitluse vähendamiseks tuleb jäätmekäitlussüsteemi haarata kõik jäätmevaldajad.

Eesmärgid segaolemejätmete kogumisel:

- jäätmekäitlussüsteemi haarata kõik jäätmevaldajad aastal 2006;
- elaniku kohta tekkiva olmejäätmete hulga stabiliseerimine aastateks 2007–2008;
- kohtsorteerimise juurutamine aastateks 2008.

Eesmärkide realiseerimisel vallas:

- tuleb elanikke ja ettevõtteid pidevalt teavitada keskkonnasõbralikust käitumisest ning selgitada jäätmekäitlussüsteemi vajalikkust kohalikus ajalehes või Internetis;
- tuleb jäätmete tekke vähendamiseks alustada 2005. aastast korduvkasutatavate pakendite ja materjalide kogumist koostöös tootja-turustajaga valla suuremates külates;
- tuleb jäätmetekitajat teadvustada/koolitada sorteerimise vajalikkusest ning õpetada toime tulema väiksemate kuludega, mis kaasneb jäätmete sortimisega.

3.5.2 Biolagunevad jäätmed

Jäätmeseadus näeb ette prügilasse ladestatavate biolagunevate jäätmete hulga vähendamist. Selleks on seatud piirangud biolagunevate jäätmete sisaldusele prügilasse ladestatavate olmejäätmetes hulgas järgmiselt:

- 1) mitte üle 45 massiprotsendi alates 2010. aasta 16. juulist,
- 2) mitte üle 30 massiprotsendi alates 2013. aasta 16. juulist,
- 3) mitte üle 20 massiprotsendi alates 2020. aasta 16. juulist.

Vallas eesmärkide realiseerimiseks:

- tuleb keskkonnaohu minimeerimiseks segaolmejäätmete koguseid vähendada. Selleks tuleb biolagunevate jäätmete sisaldust olmejäätmetes vähendada 2010. aastaks 45 massiprotsenti eraldi kogumise teel;
- tuleb biolagunevate jäätmete tekke vähendamiseks selgitada valla elanikele kompostimise vajadust ja võimalusi alates 2006. aastast kohalikus ajalehes ja Internetis;
- tuleb hiljemalt 2010. aastaks seaduses ettenähtud nõuete täitmiseks eraldi koguda biolagunevad jäätmed ja tagada nende bioloogiline ringlussevõtt (kompostimine).

3.5.2.1 Paberi- ja papijätmed

Vanapaberi ja -papi kogumisel on oluline elanike teavitamine, millist vanapaberit võib kogumispunkti viia ja millist mitte. Ümbertöötlemiseks ei sobi kiletatud või määrdundud paber ja papp. Vanapaberi hulka visatud olmejäätmed võivad rikkuda kogu konteineri sisu. Kiletatud paber kompostimiseks ei sobi. Paberit ei ole otstarbekas kompostida, kuna paber laguneb aeglaselt ja on eraldi kogutuna väärtuslikum materjal teisese toormena.

Vara vallas kogutakse vanapaberit Vara ja Koosa keskasulas. Hajaasustuses põletatakse paber küttekolletes. Täiendavalt võib paigutada vanapaberi konteinerid paralleelselt pakendijäätmete konteineritega suuremate külade kaupluste juurde.

Lisaks kodumajapidamistes tekkivatele paberi- ja papijätmetele on oluline suunata taaskasutusse ettevõtetes tekkiv vanapaber. Ettevõtete puhul raskendab tavaliste vanapaberikonteinerite paigaldamist vanade dokumentide taaskasutusse suunamisel võimaliku konfidentsiaalse info levik, seetõttu on tähtis tagada konteinerite suletus ja võimalike dokumendipaberite purustamine kas tekkekohas või vastava paberi kogumisega tegeleva ettevõtte poolt. Vanapaberi eraldikogumine peaks olema kohustuslik ettevõtetes, kus tekib vanapaberit üle 50 kg nädalas.

Kaubanduses tekivad paberi- ja papijätmed peamiselt pakenditest. Pakendimaterjalid leiduva vanapaberi ja -papi eraldikogumine kaubandusettevõtetes peab olema ettevõtetele kohustuslik.

Eesmärgid vanapaberi kogumisel:

- aastaks 2009 taaskasutada 50% tekkivast vanapaberist ja -papist
- juurutada vanapaberi ja -papi eraldikogumine kodumajapidamistes, asutustes ja ettevõtetes.

- vanapaberit ja -pappi tuleb koguda olmejäätmetest eraldi, sest seda saab taaskasutada teisese toormena;
- vanapaberi eraldi kogumise konteinerid tuleb üles seada korraldatud jäätmeveo raames alates 2005. aastast eeskätt keskküttega korterelamute juurde, kus on vanapaberi kasutamine majapidamises raskendatud;
- paberijäätmeid tuleb eraldi koguda alates 2006. aastast neist ettevõtetest, kus tekib vanapaberit üle 50 kg nädalas;
- valla asutustes (koolid, lasteaiad, raamatukogud jt) tuleb vanapaberit eraldi koguda alates 2006. aastast;
- hajaasustuse piirkonna elanikel peaks olema võimalus majapidamises tekkivat vanapaberit ära anda. Selleks tuleks täiendavalt paigutada vanapaberi konteinerid paralleelselt pakendijäätmete konteineritega suuremate külade kaupluste juurde;
- kaubanduses tekkivad pakendimaterjalid leiduva vanapaberi- ja papi eraldikogumine peab olema kaubandusettevõtetes kohustuslik.

3.5.2.2 Kompostitavad jäätmed

Kodumajapidamistes tekkivate toidu-, aia- ja haljastusjäätmete kompostimine toimub Vara vallas kogu aeg ning suhteliselt suures ulatuses.

Jäätmeseadus näeb ette prügilasse ladestatavate biolagunevate jäätmete hulga vähendamist. Selleks on vaja eramajapidamistes tekkivad kompostitavad jäätmed eraldi koguda ja kompostida oma kinnistul, seda eriti juhul, kui prügiveo sagedus on väiksem kui kord kuus. Korruselamutes biolagunevate jäätmete kompostimist koha peal korraldada ei saa. Tulevikus võib osutada vajalikuks biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ka korruselamutes ja ettevõtetes, et vähendada biolagunevate jäätmete sisaldust prügilasse ladestatavates olmejäätmetes. Suuremate asulate avalikel haljasaladel tekkinud haljastusjäätmed tuleb võimalikult suures ulatuses samuti kompostida.

Kompostimisväljakut valla territooriumile plaanitakse Põdra külas endise Luha suurfarmi territooriumile. Võimalik koostöö ümberkaudsete omavalitsustega.

Aia- ja haljastusjäätmeid kompostitakse Tartumaal Tartu vallas Maramaal Fasetra OÜ kompostiplatsil.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- biolagunevate jäätmete tekke vähendamiseks tuleb selgitada valla elanikele kompostimise vajadust ja võimalusi;
- tuleb jätkata avalike haljastusjäätmete kompostimist selleks valla poolt määratud kompostimisplatsil;
- eramajapidamistes tekkivad kompostitavad jäätmed tuleb alates 2010. aastast eraldi koguda ja kompostida oma kinnistul, seda eriti juhul, kui prügiveo sagedus on väiksem kui kord kuus;
- hiljemalt 2010. aastaks tuleb seaduses ettenähtud nõuete täitmiseks eraldi koguda biolagunevad jäätmed ja tagada nende bioloogiline ringlussevõtt (kompostimine) korrusmajadest ja ettevõtetest.

3.5.2.3 . Reoveesetted

Reoveesette kasutamist põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reguleerib keskkonnaministri 11. novembri 1999. a määrus nr 93. Nimetatud määrus on kooskõlas *jäätmeseadusega, veeseadusega* ning arvestab ka *Euroopa Nõukogu direktiivi 86/278/EMÜ* keskkonna, eriti mulla kaitsmise kohta reoveesetete kasutamisel põllumajanduses. Määruses käsitletakse reoveesette kasutamist põllumajanduses, lubatud raskmetallide sisaldust ning seda, kui sageli võib setet põldudele laotada.

Olemasolevad reoveepuhastid vajavad pidevalt uuendamist. Praegu toimib Vara vallas reoveesette käitlemine reoveepuhastite läheduses setteväljakutel. Setteväljakud paiknevad biotiikide vahetus läheduses, et settest välja nõrguv vesi saaks isevoolselt valguda tagasi biotiikidesse. Setteväljakul sete stabiliseerub (väheneb vee sisaldus, orgaaniline aine mineraliseerub), mistõttu selle edasine käitlemine muutub hõlpsamaks. Stabiliseeritud setet kasutatakse haljastuses ja põllumajanduses. Vara vald osaleb Tartu, Jõgeva ja Ida-Viru maakonna omavalitsuste poolt juunis 2004 asutatud aktsiaseltsi Emajõe Veevärk tegevuses, et saada lähitulevikus Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondilt veevarustuse ja kanalisatsiooni uuendamiseks toetust.

Aktsiaseltsi Emajõe Veevärk tegevusalad hõlmavad joogi- ja tehnilise vee kvaliteedi tagamist, joogivee puhastust ning heitvee ärajuhtimist ja puhastust veevarustuse ja kanalisatsiooni süsteemides.

Reoveesette käitlemise eesmärgid:

- tagada elanikkonnale kvaliteetne joogivesi;
- tagada reoveepuhastite reoveesette töötluse vastavus keskkonnanõuetele;
- suunata kogumis- ja settekaevude sete reoveepuhastitesse.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- viia reoveesette käitlemine ja kasutamine kooskõlla kehtivate õigusaktidega ;
- tuleb osaleda projektides, mis tagavad elanikkonnale puhtama joogivee, reovee nõuetekohase puhastuse ning keskkonda laastava heitvee puhtuse.

3.5.3 Pakendijäätmed

Seoses tarbimise kasvu ja kõrgenenud nõuete kauba pakendamisele on tekkivate pakendijäätmete hulk kasvanud ja kasvab ilmselt veel. Jäätmetekke stabiliseerimise ja prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamise juures tuleb pakendijäätmetele pöörata suurt tähelepanu.

Pakendite ja pakendijäätmete kogumissüsteemi käsitleb 21. aprillil 2004. aastal Riigikogus vastu võetud *pakendiseadus*. Seadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmeid, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest. Prioriteediks on seatud pakendijäätmete vältimine, tekkivate jäätmekoguste ning nende ohtlikkuse vähendamine, pakendi korduskasutus ja pakendijäätmete taaskasutus, sh nende süsteemne kogumine.

Motiveerimaks inimesi pakendeid ja pakendijäätmeid eraldi koguma ning pakendiettevõtjale tagastama, näeb pakendiseadus ette tagatisraha ehk pandi kehtestamist. Tagatisraha on kehtestatud õlle, vähese etanoolisisaldusega alkoholjoogi ja karastusjoogi korduskasutuspakendile (klaas- ja plastpakendile) ning õlle, vähese etanoolisisaldusega alkoholjoogi ja karastusjoogi ühekorrapakendile (klaas-, plast- ja metallpakendile). Tarbijad on kohustatud pakendid ja pakendijäätmed eraldi koguma ja vastavates kogumispunktides üle andma.

Tagatisrahaga koormatud pakendeid tuleb tagasi võtta müügikohas või selle vahetus läheduses. Teiste pakendite tagasivõtmiskohustuse võivad pakendiettevõtjad delegerida keskkonnaministri poolt akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonile (pakendiorganisatsioonile).

Pakendeid, millele ei ole kehtestatud tagatisraha ning mida ei saa tegutsevasse müügi- ja kokkuostukohtadesse tagastada, kogutakse pakendijäätmete kogumiskohtades. Kogumiskohad peaks olema suuremates küldades kaupluste juures. Ohtlike ainetega saastunud pakendid ja pakendijäätmed tuleb üle anda ohtlike jäätmete kogumiskeskuses ja kogumispunktides.

Eesmärgid pakendijäätmete kogumisel:

- pakendi ja pakendijäätmete tagastussüsteemide väljaarendamine;
- pakendijäätmete taaskasutamine vähemalt 50% ulatuses.

Eesmärkide realiseerimiseks on vaja Vara vallas teha koostööd pakendiettevõtjatega:

- tuleb koostöös pakendiorganisatsiooniga pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemi väljatöötamine alates 2006. aastast;
- elanikkonna teavitamine pakendijäätmete kogumissüsteemist;
- tarbijad on kohustatud pakendid ja pakendijäätmed eraldi koguma ja vastavates kogumispunktides üle andma;
- pakendiettevõtja peab tagama turustatud pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmete kogumise ning korduv- ja taaskasutamise vastavalt kehtestatud sihtarvudele, sh katma tegevustest tulenevad kulud Tartu vallas alates 2006. aastast;
- tagatisrahaga koormatud pakendeid tuleb tagasi võtta müügikohas või selle vahetus läheduses. Kogumiskohad peaks olema suuremates küldades kaupluste juures;
- ohtlike ainetega saastunud pakendid ja pakendijäätmed tuleb üle anda ohtlike jäätmete kogumiskeskuses ja kogumispunktides.

3.5.4 Ohtlikud jäätmed

Kodumajapidamistest tekkivate ohtlike jäätmete kogumissüsteemi arendamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne. Kodumajapidamistes tekkinud ohtlikud jäätmed tuleb jäätmetekitajal koguda teistest jäätmetest eraldi ja toimetada kogumispunktidesse või anda üle kogumisaktsioonide käigus. Elanikele on ohtlike jäätmete üleandmine olema tasuta, et tagada võimalikult kõrge ohtlike jäätmete sortimise määr.

Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed tuleb ettevõttel koguda muudest jäätmetest eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlejale. Ettevõtetel, kellel tekib suuremas koguses ohtlikke jäätmeid, peaks olema nn ettevõttesisene ohtlike jäätmete kogumispunkt, kuhu kogutakse kõik ettevõttes tekkivad ohtlikud jäätmed eraldi mahutitesse, mis on nõuetekohaselt tähistatud. Selline kogumiskoht võimaldab paremini jälgida ning kontrollida ettevõtte jäätmete liikumist ja organiseerida jäätmete kogumist ja vedu.

Eesmärgid ohtlike jäätmete kogumisel:

- vältida ohtlike jäätmete sattumist keskkonda ja ladestamist prügilasse;
- ohtlike jäätmete üleandmisvõimaluste tagamine.

Eesmärkide realiseerimisel saab omavalitsus koostööd teha tootjate ja turustajatega:

- iga aasta tuleb teavitada ohtlike jäätmete kogumise vajalikkusest ja võimalustest valla elanikke ja ettevõtteid kohalikus ajalehes ja Internetis;
- Varal asuva ohtliku jäätmete kogumiskohasid peab olema kõigile valla elanikele teada ning neil peab olema võimalus sinna tuua ohtlikke jäätmeid;
- tuleb teha ohtlike jäätmete kogumisringe vähemalt üks kord aastas ja soovitatavalt kevadel;
- tuleb korraldada ohtlike jäätmete kogumine tanklates koostöös jäätmekäitlejatega;
- valla territooriumil tegutsevatelt autode lammutus- ja remonditöökodadelt tuleb järelevalve korras kontrollida tegutsemis- ja kauplemislube (vastavuses tootja vastutuse põhimõtte täitmisega) alates 2005. aastast.

3.5.5 Probleemtooted

Jäätmeseadus toob jäätmemajanduse korraldusse sisse probleemtoodete mõiste. Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohtu, keskkonna-häiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist.

Kohalik omavalitsus saab probleemtoodete eraldikogumist soodustada tootjatega koostööd tehes ja elanikke teavitades. Seni on probleemtoodeteks nimetatud ohtlike jäätmete kogumist. Probleemtoodete kogumine peab toimuma koos teiste ohtlike jäätmete kogumisega koostöös omavalitsuse ning tootjate ja turustajatega. Probleemtoodete kogumiseks tehtavad kulutused katavad tootjad. Probleemtooteid tuleks koguda iga-aastastel ohtlike jäätmete kogumisringidel.

Akud. Tootja vastutuse rakendumisel on vaja tootjatel luua Vara vallas kogumisvõrgustik, mille ülalpidamiskulusid hakkavad edaspidi katma tootjad (tootjaorganisatsioon). Akude kogumine võiks toimuda:

- bensiinjaamades asuvates kogumiskohades koos vanaõlide kogumisega;
- ohtlike jäätmete kogumiskohas Vara küla katlamaja juures.

Patareid. Patareide kogumiskohade arvu tuleks Vara vallas suurendada. Patareikastid tuleks paigutada käidavatesse ja hästi nähtavatesse kohtadesse. Patareikastid võiksid olla paigutatud kauplustesse, koolidesse ja vallavalitsuse hoonesse.

Mootorsõidukid ja nende osad. Alates 16. juulist 2003 võetakse prügilasse kasutatud rehve vastu ainult tükeldatult. Alates 16. juulist 2006 ei võeta prügilasse enam vastu ka tükeldatud kasutatud rehve.

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja vastutuse põhimõttel ellu rakendama tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegerida jäätmekäitlejatele.

Elektri- ja elektroonikaseadmed ning nende osad. Vara vallas kogutakse elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid kogumisaktsioonide käigus. Kuna elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kogus on võrdlemisi väike, võib neid probleemtooteid koguda koos teiste ohtlike jäätmetega. EL elektri- ja elektroonikaseadmete direktiiv on püstitanud eesmärgi koguda kodumajapidamistest 31. detsembriks 2006 neli kilogrammi elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas.

Eesmärgid probleemtoodete kogumisel:

- vältida probleemtoodete sattumist keskkonda ja ladestamist prügilasse;
- probleemtoodete üleandmisvõimaluste tagamine.

Eesmärkide realiseerimisel saab omavalitsus koostööd teha tootjate ja turustajatega:

- iga aasta tuleb probleemtoodete kogumisest valla elanikele ja ettevõtetele teatada, samuti selle vajalikkusest ja võimalustest kirjutada kohalikus ajalehes ja Internetis;
- kohalik omavalitsus saab probleemtoodete eraldikogumist soodustada ja tootjatega koostööd tehes ja elanikke teavitades.
- seni on probleemtoodeteks nimetatud ohtlike jäätmete kogumist. Probleemtoodete kogumine peab toimuma koos teiste ohtlike jäätmete kogumisega omavalitsuse ja tootjate ja turustajatega koostöös.
- probleemtoodete kogumiseks tehtavad kulutused katavad tootjad.
- probleemtooteid tuleks koguda iga-aastastel ohtlike jäätmete kogumisringidel, soovitatavalt kevadel.

3.5.6 Raviasutuste jäätmed

Raviasutustes tekkinud jäätmete käitlemise all mõistetakse jäätmete registreerimist, deklareerimist, sortimist, pakendamist, märgistamist, hoidmist, kogumist ja transporti ning jäätmete lõplikku käitlemist ja kõrvaldamist.

Esmatasandi tervishoiuasutustes tekkivad riskijäätmed tuleb viia Tartusse SA TÜ Kliinikumi kahjutustamiskeskusesse. Tervishoiuasutustes tekkivate olmejäätmete vedamiseks tuleb sõlmida leping jäätmevedajaga. Muud tervishoiuasutustes tekkivad ohtlikud jäätmed tuleb koguda eraldi ja anda üle vastavat jäätmeluba omavale jäätmekäitlejale.

Kodu- ja põllumajandusloomade tervishoiul tekkivad riskijäätmed tuleb suunata kahjutustamiseks Väike-Maarja loomsete jäätmete käitluskeskusesse.

Raviasutuste jäätmete käitlemise eesmärgid:

- korrastada esmatasandi tervishoiuasutuste tervishoiujäätmete käitlussüsteem (sh jäätmete sortimine, identifitseerimine, pakendamine ja märgistamine);
- esmatasandi tervishoiuasutuste kaasamine riskijäätmete kogumissüsteemi aastaks 2006;
- suunata vastavalt pakendatud nakkusohtlikud jäätmed kahjutustamiseks vastavat litsentsi omavasse ettevõttesse.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- jäätmehoolduseeskirjas tuleb sätestada tervishoiuasutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused aastal 2006;
- esmatasandi tervishoiuasutuste töötajad peavad teadma jäätmete sortimise, identifitseerimise, pakendamise ja märgistamise kordadest;
- tervishoiu riskijäätmed tuleb suunata SA TÜ Kliinikum kahjutustamiskeskusesse.

3.5.7 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmeid saab taaskasutada otseses ringluses, kütteks, täite või kattematerjalina.

Peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Ohtlikud ehitusjäätmed (asbesti sisaldavad jäätmed, värvi-, laki-, liimi- ja vaigujäätmed, sh nende kasutatud tühi taara ja nimetatud jäätmetega immutatud materjalid jms, naftaprodukte sisaldavad jäätmed, saastunud pinnas) tuleb koguda liikide kaupa eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, ehitus- ja lammutustöödel saab jäätmeteket vältida ja koguseid vähendada mõistliku töökorraldusega ja tööde parema organiseeritusega. Ehitusjäätmete käitlemise tingimused peab määrama detailplaneeringus või lammutus- ja ehitusloas. Ehitusjäätmete eraldi käitlemist tuleks kindlasti nõuda juhul, kui ehitamise käigus tekib jäätmeid üle ühe kuupmeetri päevas või üle 10 kuupmeetri kogu ehitusperioodi kestel.

Eesmärgid ehitusjäätmete käitlemisel:

- saavutada kontroll tekkivate jäätmekoguste üle;
- jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine;
- suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
- koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed;
- lammutusjäätmete hulgast eraldada võimalusel turuväärtust omavad materjalid.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- jäätmehoolduseeskirjas tuleb kehtestada ehitusjäätmete käitlemise kord alates 2006. aastast;
- ehitusjäätmekäitluse nõue tuleb siduda detailplaneeringuga või lammutus- ja ehitusloaga alates 2006. aastast;
- ehitusjäätmete eraldi käitlemist tuleks kindlasti nõuda juhul, kui ehitamise käigus tekib jäätmeid üle ühe kuupmeetri päevas või üle 10 kuupmeetri kogu ehitusperioodi kestel;
- ehitus- ja lammutusjäätmeid tuleks taaskasutada otseses ringluses, kütteks, täite või kattematerjalina;

- ehitust ja lammutust teostav ettevõtte või füüsiline isik peab ehitus- ja lammutusjäätmeid kohapeal sortima ja võimalikult suurel määral taaskasutama alates 2005. aastast;
- ehitust ja lammutust teostav ettevõtte või füüsiline isik peab ohtlikud ehitusjäätmed (asbesti sisaldavad jäätmed, värvi-, laki-, liimi- ja vaigujäätmed, sh nende kasutatud tühi taara ja nimetatud jäätmetega immutatud materjalid jms, naftaprojekte sisaldavad jäätmed, saastunud pinnas) koguma liikide kaupa eraldi ja andma üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele;

3.5.8 Suuremõõtmelised jäätmed

Suuremõõtmelisi jäätmeid kogutakse Vara vallas üks kord aastas kogumisringidel. Selleks määratakse kindlaks kogumiskohtade asupaigad kogumisringi käigus ning tehakse teavitustööd kogumisringide toimumise aja ja koha kohta. Kogumisringidel kogutud suurema kasutusväärtusega suuremõõtmelised mööbliesemed võiksid leida taaskasutust taaskasutuskeskuses.

Suuremõõtmeliste jäätmete kogumise eesmärgiks:

- vältida valla territooriumi risustamist suuremõõtmeliste jäätmetega;
- suurema kasutusväärtusega esemete taaskasutus.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- elanikke peab regulaarselt teavitama suuremõõtmeliste jäätmete üleandmisvõimalustest igal aastal kohalikus ajalehes või Internetis;
- tuleb teha suuremõõtmeliste jäätmete kogumisringe vähemalt üks kord aastas ja soovitatavalt kevadel;
- kogumisringi käigus tuleb teavitada kogumiskohtade asupaikadest ning kogumisringide toimumise ajast ja kohast;
- kogumisringidel kogutud suurema kasutusväärtusega suuremõõtmelised mööbliesemed peaksid leidma taaskasutust;
- tuleks elanike seas teha küsitlus taaskasutamiskeskuse vajalikkusest.

3.5.9 Põllumajanduses tekkivad jäätmed

Loomsete jäätmete käitlemist käsitlevad *veterinaarkorralduse seadus* ja *loomatauditõrje seadus* ning põllumajandusministri määrus «*Loomsete jäätmete liigitus, nende käitlemise veterinaarnõuded ning käitlemisega tegelevate ettevõtete tunnustamise kord*». Loomsed jäätmed tuleb viia kaasaegsesse loomsete jäätmete töötlemiskeskusesse. Kõrge ja eririskiga loomseid jäätmeid töödeldakse Riiklikus Loomsete Jäätmete Käitlemise AS ning madala riskiastmega jäätmeid võib käidelda tehastes, kus on piisava võimsusega töötlemiskeskused.

Loomaväljaheited, nagu sõnnik on kasutatavad põllumajanduses väetisena ning on sel moel ka laialdast kasutust leidnud. Sõnniku kasutamisel tuleb selle hoidmise ja taaskasutamise korraldamine viia kooskõlla keskkonnanõuetega (veekaitse- ja veekaitse- ja virtsahoidlate kasutamine, laotamisel ruumiliste ja ajaliste piirangute ning laotusnormide järgimine). Kõrge orgaanilise aine sisaldusega

põllumajandusjäätmete (riknenud viljad, põhk jmt) taaskasutuses on parim võimalus nende kompostimine ja hilisem komposti kasutamine.

Põllumajandusjäätmete käitlemise eesmärgid:

- hea põllumajandustava rakendamine;
- loomaväljaheidete käitlemisel tuleb nende hoidmine ja taaskasutamine viia kooskõlla keskkonnanõuetega;
- põllumajanduses tekkivate riskijäätmete (loomsete jäätmete) keskkonnaohutu käitlemine. Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:
- põllumajanduses tekkivad jäätmed tuleb kasutada (taimekasvatusejäätmed ja sõnnik) väetisena alates 2006. aastast;
- kõrge orgaanilise aine sisaldusega põllumajandusjäätmeid (riknenud viljad, põhk jmt) tuleb taaskasutada kompostimisel ja hilisem komposti kasutamine;
- loomaväljaheidete hoidmine ja taaskasutamine peab olema kooskõlas veekaitsenõuetele vastavate sõnniku- ja virtsahoidlate kasutamise, laotamisel ruumiliste ja ajaliste piirangutega ning laotusnormide järgimisega;
- loomsete jäätmete matmispaikade likvideerimine 2005. aastaks;
- kõrge ja eririskiga loomsed jäätmed tuleb viia Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlustehasesse alates 2005. aastast;
- madala riskiastmega jäätmeid võib käidelda tehastes, kus on piisava võimsusega ja vastava loaga varustatud töötlemiskeskused.

3.5.10 Puidu- ja metallijäätmed

Puidujäätmete koguse vähendamine on seotud puidu kui loodusvara säästva kasutamisega. Puidu töötlemisel tuleks kasutada parimat võimalikku tehnikat, et vähendada puidu töötlemisel tekkivat jäätmete hulka. Samas tuleb suunata kõik tekkivad puidujäätmed taaskasutusse ning vältida nende ladestamist, kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik ning sellega ei kaasne suurenevat keskkonnamõju. Tekkivaid puidujäätmeid saab taaskasutada energia tootmiseks, biolagunevate jäätmetega koos kompostides, saepuru kasutada loomadele allapanuks või kokkupressituna kütteks.

Kuna metallijäätmeid väärtustatakse, on neid siiani võrreldes teiste jäätmeliikidega rohkem eraldi kogutud. Metallijäätmeid on võimalik Vara valla elanikel viia Tartu linna metallijäätmete kogumiskohtadesse.

Metallijäätmete kokkuostuhinnad on olnud piisavalt motiveerivad nende üleandmiseks vastavate jäätmete kogumisega tegelevatele ettevõtetele. Seetõttu on metallijäätmete eraldi kogumine suhteliselt laialdane. Tõenäoliselt on otstarbekas jätkata metallijäätmete kogumist senisel viisil, kus ettevõtted ja eraisikud saavad viia metallijäätmed vanametalli kokkuostupunkti. Lisaks sellele peaks kord aastas koostöös mõne metallijäätmeluba omava ettevõttega korraldama metallijäätmete kogumisringi.

Puidu- ja metallijäätmete käitlemise eesmärgid:

- tekkivate puidujäätmete maksimaalne taaskasutusse suunamine;

- eraldada metallijäätmed maksimaalselt prügilasse ladestatavate jäätmete hulgast;
- jätkata kokkuostusüsteemi ja kogumisringide baasil metallijäätmete kogumist.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- puidu töötlemisel tuleks kasutada parimat võimalikku tehnikat, et vähendada puidu töötlemisel tekkivat jäätmete hulka;
- tekkivad puidujäätmed tuleb suunata taaskasutusse ning vältida nende ladestamist;
- tekkivaid puidujäätmeid tuleks taaskasutada energia tootmiseks, biolagunevate jäätmetega koos kompostimiseks, saepuru kasutada loomadele allapanuks või kokkupressituna kütteks;
- elanikke tuleb teavitada metallijäätmete üleandmisvõimalustest lähipiirkonnas igal aastal kohalikus lehes või Internetis;
- tuleb jätkata metallijäätmete viimist metallijäätmete kogumispunktidesse.

Kokkuostuhinnad peaksid motiveerima nende üleandmist vastavate jäätmete kogumisega tegelevatele ettevõtetele;

- tuleb korraldada metallijäätmete iga-aastaseid kogumisringe koostöös metallijäätmeluba omava ettevõttega, soovitatavalt kevadel.

3.5.11 Jääkreostus

Vara vallas on jääkreostuse põhjustajateks peamiselt endised naftabaasid, ning mürgi ja väetise hoidla. Lähtuvalt tänasest seadusandlusest on maavaldaja vastustav oma maa korrashoiu eest ning seega kohustatud likvideerima oma rahaliste vahendite abil ka tema maale paigutatud jäätmed.

Nimetatud jäätmete käitlemisvajaduse eesmärgid on järgmised:

- elanike ja keskkonna ohutuse tagamine, praeguseks kindlaksmääratud jääkreostusobjektide likvideerimine;
- erilist tähelepanu tuleb pöörata endise Vara küla naftabaasile ning Vara küla mürgi- ja väetisehoidlale.

Eesmärkide realiseerimisel lähtuvalt kohalike omavalitsuste või maakondlike keskkonnateenistuste poolt fikseeritud probleemidest:

- lähtuvalt tänasest seadusandlusest peab maavaldaja vastutama oma maa korrashoiu eest ning seega on kohustatud likvideerima oma rahaliste vahendite abil ka tema maale paigutatud jäätmed;
- tuleb likvideerida jäätmeid esimesena seal, kus keskkonnareostuse risk on kõige kõrgem;
- igal aastal tuleb jääkreostusobjekte järk-järguliselt likvideerida seal, kus see on (häda)vajalik, st kus on reaalne pinnase- ja põhjavee reostumise risk ning sedakaudu ka oht inimeste tervisele;
- igal aastal tuleb koguda kokku, puhastada, ladustada veel suhteliselt kompaktses konditsioonis olevad ohtlikud jäätmed, millega ennetatakse hilisem, tunduvalt kallim ja suuremahulisem laialivalgunud jäätmete likvideerimine;
- tuleb kirjutada projekte, et saada Tartumaa suuremate objektide reostusele rahalist abi

riiklikest vahenditest (RIP – riiklike investeeringute programm), Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskusest

3.6 Jäätmete kogumise ja veo üldine skeem.

Vara küla keskasulas ja Koosa küla keskasulas toimub jäätmete kogumine ja äravedu jäätmetekitaja ja veofirma vahelise lepingu alusel.

Hajaasustuse piirkondades on kõige suurem probleem väikeste külade ja suvilaasumite elanike liitumine korraldatud jäätmeveoga. Võimalus paigutada soodsasse asukohtadesse (külakeskus, pood) suuremahulised konteinerid (kuni 2,5 m³), kuhu piirkonnas elavad inimesed ise toovad edasist käitlemist vajavad jäätmed. Konteinerisse lähevad põhiliselt nn. kuivad jäätmed (plast, metall jne). Kuna konteinerisse lähevad mittelagunevad jäätmed, siis selle väljaveo sagedus sõltub konteinerite täitumisajast.

Jäätmete taaskasutamise tarbeks on otstarbekas rajada jäätmekogumispunktid, kahte piirkonda Varale ja Koosale.

Pakendite (plasti, klaasi) kogumise konteinerid on võimalik jäätmekäitluse arenedes paigaldada ka suvilaasumite piirkonda. Vajalik paigaldada prügikastid ka kooli juurde, parki, keskasulate bussijaamadesse.

Ohtlike jäätmete kogumine kodumajapidamistest ja väiketootjatelt baseerub ohtlike jäätmete kogumispunktil, mis on rajatud Vara küla keskasulasse juunis 2004 a. ja plaanitakse rajada ka Koosa küla keskasulasse.

Ohtlike jäätmete vastuvõtupunkt on konteiner 2 x 2 x 2 m (uksega), kuhu saab paigaldada piisava suurusega vaadi vanaõlide kogumiseks ja riulid elavhõbedalampide, akude, vanade ravimite jm kogumiseks. Konteiner oleks lukustatav ja kogumine toimub OÜ Kenadroni töötaja järelevalve all.

3.7 Korraldatud jäätmevedu

Vastavalt *jäätmeseadusele* on kohalikul omavalitsusel kohustus organiseerida oma haldusterritooriumil korraldatud olmejäätmevedu. *Jäätmeseaduse* järgi on korraldatud jäätmeveo rakendamise tähtaeg 1. jaanuar 2005. Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta(desse) kohaliku omavalitsuse organi korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt.

Korraldatud olmejäätmeveo rakendumisel suureneb oluliselt omavalitsuse roll jäätmekäitluse suunamisel ja korraldamisel. Uue süsteemi eelis on jäätmete optimeeritud ning logistiliselt otstarbekas vedu ning kõikide kinnistute haaramine jäätmeveo süsteemi. Korraldatud olmejäätmeveo sisseseadmisel on väga tähtis informeerida elanikke, et nad mõistaksid ja aktsepteeriks uue süsteemi.

Korraldatud jäätmeveo tingimused sätestatakse kohaliku omavalitsuse volikogu määrusega, kus peab olema toodud korraldatud jäätmeveo osas järgmine info:

1. korraldatud jäätmeveoga haaratavad jäätmeliigid;
2. jäätmevaldajate registri pidamise kord;
3. jäätmete veopiirkondade arv;
4. jäätmevaldaja kohustused;
5. jäätmete vedamise sagedus;
6. jäätmeveo teenustasu piirmäär;
7. jäätmekäitluskohad;
8. kasutatavad konteinerite tüübid.

3.7.1 Korraldatud jäätmeveo eesmärgid

- kõikide jäätmevaldajate liitmine korraldatud jäätmeveo süsteemiga;
- tekitatud jäätmete enamiku kokkukogumine ja ebaseadusliku jäätmekäitlemise minimeerimine;
- korraldatud jäätmeveo rakendamine alates 01.01.2008.

Eesmärkide teostamisel tuleb arvestada alljärgnevate tegevustega:

1. uue jäätmehoolduseeskirja koostamine ja vastuvõtmine 2006. aasta III kvartalis;
2. korraldatud jäätmeveo määruse kehtestamine 2006. aasta IV kvartalis;
3. jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine 2006. aasta IV kvartalis- 2007 I kvartalis
4. korraldatud jäätmeveo konkurss 2007. aasta I- II kvartalis;
5. korraldatud jäätmeveo rakendamine 2007 . aasta III- IV kvartalis, hiljemalt 2008 I kvartalis.
6. elanike teavitamine korraldatud jäätmeveoga seotud küsimustest.

3.7.2 Korraldatud jäätmeveoga haaratavad jäätmeliigid

Jäätmeseaduse kohaselt võib korraldatud jäätmevedu hõlmata ka muid jäätmeid peale olmejäätmeveo, kui seda tingib oluline avalik huvi. Hetkel on mõistlik lisaks olmejäätmetele korraldatud jäätmeveo raames koguda eraldi vanapaberit ja -pappi kohtades, kui jäätmevaldajal tekib neid suuremas koguses. Teiste jäätmeliikide haaramine korraldatud jäätmeveoga eeldab vastavate kogumis- ja käitlussüsteemide eelnevat ellurakendumist.

Vara vallas hõlmatakse korraldatud jäätmeveoga:

- segaolmejäätmete kogumine ja vedu.

3.7.3 Jäätmevaldajate register

Enne korraldatud olmejäätmeveo elluviimist luuakse *jäätmeseaduse* kohaselt jäätmevaldajate register ja kehtestatakse registri pidamise kord. Kohaliku omavalitsuse organ asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra. See võimaldab täpsustada tekkivaid jäätmekoguseid ja jäätmevaldajaid erinevates piirkondades. Korraldatud olmejäätmeveo käivitumisel võimaldab jäätmeregister jälgida jäätmeteket vallas ja saada täpsemaid andmeid jäätmekoguste kohta. Jäätmevaldajate

registri koostamiseks on soovitatav kasutada olemasolevat hooneregistrit/kinnistusregistrit, kombineerides andmeid rahvastikuregistri andmetega ning vallavalitsusel ja jäätmekäitlejatel oleva informatsiooniga. Korraldatud jäätmeveo konkursil eri- või ainuõiguse saanud jäätmevedaja peab vallast kogutud jäätmete kohta registrit. Kui on korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud jäätmevaldajaid, kes korraldavad oma jäätmekäitlust ise, on ka neil kohustus esitada andmeid jäätmevaldajate registrisse sarnaselt jäätmevedajaga.

3.7.4 Jäätmete veopiirkonnad

Jäätmeseaduse kohaselt kehtestab omavalitsus jäätmete veopiirkonnad, millesse kuulub üldjuhul kuni 10 000 elanikku. 2004. aasta alguse seisuga elab Vara vallas ca 2110 inimest. Vald moodustab ühe jäätmeveopiirkonna. Piirkond määratakse lähtudes eeldatavatest jäätmekogustest, hoonestusest ning teede ja tänavate võrgust.

Jäätmeveopiirkonda jäätmevedaja leidmiseks peab korraldama avaliku konkursi *Konkurentsiseadusega* kehtestatud korras. Konkursi võitnud ettevõttele on antud veopiirkonnas määratud jäätmeliikide osas eri- või ainuõigus kuni 3 aastat. Esimesel konkursil võib määrata lühema eri- või ainuõiguse kestuse, et paremini hajutada ebamäärasusest tulenevaid riske. Samas võib lühem kestus suurendada majanduslikku kulu. Korraldatud jäätmeveo konkursi pakkumise kutse dokumentides määratakse vähemalt alljärgnevad tingimused:

- veopiirkond;
- veetavad jäätmeliigid;
- eeldatavad jäätmekogused;
- jäätmekäitluskohad;
- eri- või ainuõiguse kestus;
- veotingimused, nagu sagedus, aeg, tehnilised tingimused;
- jäätmeveo teenustasu piirmäär.

3.7.5 Jäätmevaldaja kohustused

Kõik olmejäätmeid tekitavad jäätmevaldajad on kohustatud korraldatud olmejäätmeveoga liituma. *Jäätmeseaduse* mõistes peavad korraldatud jäätmeveoga liituma ka olmejäätmeid või nendega sarnaseid jäätmeid tekitavad ettevõtted ja asutused (kaubandus, teenindus, koolid, lasteaiad). Korraldatud jäätmeveo tingimused sätestatakse kohaliku omavalitsuse määrusega. Jäätmevaldajad loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevaldajaks loetakse ka suvila, elu- või äriruumina kasutatava ehitise või korteri kui vallasasja omanikku. Jäätmevaldajate mitteliitumist korraldatud jäätmeveoga tuleb lubada üksnes erandkorras. Ettevõtete jäätmeveo korraldamine sõltub suuresti iga ettevõtte spetsiifikast ja vajadustest.

Jäätmeseaduse kohaselt võib korraldatud jäätmeveo jätta organiseerimata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitse vajadus.

Jäätmeseaduse järgi loetakse iga jäätmevaldaja liitunuks korraldatud jäätmeveoga tema elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Seadus ei nõua eraldi jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahel osapoolte kohustusi ja õigusi sätestava lepingu sõlmimist. Lepingu sõlmimine on vajalik jäätmevaldaja vastutuse tagamiseks juhul, kui jäätmevaldaja rendib jäätmekäitlejalt konteinerit. Lepingut on vaja ka siis, kui jäätmevaldaja leiab, et talle miinimumpaketist ei piisa. Probleemiks võib kujuneda võlglaste teke, võlga on lihtsam sisse nõuda lepingu olemasolul. Seepärast on soovitatav, et konkreetses piirkonnas jäätmeveo konkursi võitnud jäätmevedaja sõlmiks piirkonna jäätmevaldajatega lepingud.

3.7.6 Jäätmete vedamise sagedus

Jäätmeseaduse järgselt peab tiheasustusaladel olema prügikonteinerite tühjendamissagedus vähemalt kord kuus. Hajaasustusaladel on soovitatav minimaalne tühjendamissagedus vähemalt kord kvartalis. Kui olmejäätmete hulka pannakse toidujäätmeid, siis on nii jäätmevaldajale kui jäätmevedajale ebameeldiva lõhna vältimiseks mugavam tihedam konteineri tühjendamine.

Jäätmeveosagedused määratakse valla jäätmehoolduseeskirjaga. Jäätmete vedu on regulaarne ja selle sagedust saab jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuete piires muuta kokkuleppel jäätmevedajaga. Vara vallas on tiheasustusega aladeks määratud Koosa ja Metsakivi. Suvilate ja aiamajade juurest tuleks jäätmeid vedada samuti vähemalt kord kvartalis.

3.7.7 Jäätmeveo teenustasu piirmäär

Vallavolikogu kehtestab jäätmeveo teenustasu piirmäärad. Jäätmeveo teenustasu peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud. Selleks, et soodustada jäätmete liigiti kogumist, tuleb piirhindade määramisel jälgida, et taaskasutatavate jäätmete eraldi kogumisel ei tuleks hind jäätmetekitajale kõrgem, kui ainult segaolmejäätmete kogumisel.

Praegusel ajal on 1 m³ olmejäätmete väljaveo hind keskmiselt 60 krooni . Näiteks AS Cleanaway poolt pakutavate konteinerite hinnad

3.7.8 Jäätmekäitluskohad

Lähtuvalt *jäätmeseaduse* §-s 32 sätestatud läheduse põhimõttest jäätmekäitluses tuleb jäätmed taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas ning tervisekaitse- ja keskkonnanõuetele vastavas jäätmekäitluskohas. *Üleriigilise jäätmekava* kohaselt on kuni Kagu-Eesti regionaalprügila valmimiseni Tartumaal määratud tugiprügilaks Aardlapalu prügila. Seega peab läheduse põhimõtet järgides kuni Kagu-Eesti prügila valmimiseni kõrvaldama Vara vallast kogutavaid segaolmejäätmeid Aardlapalu prügilas.

3.7.9

Kasutatavad konteinerite tüübid

Jäätmeveokitega saab tühjendada ainult standardmõõdus konteinereid. Praegu on elanikud endale soetanud ka standarditele mittevastavaid konteinereid. Mitte standartsete konteinerite tühjendamine on raskendatud ja võib muuta teenuse kallimaks. Jäätmehoolduseeskirjas tuleb täpselt määratleda milliseid konteinereid tohib kasutada. Korraldatud jäätmeveo tarbeks peab iga majapidamine omale rentima või ostma standardile vastava prügikonteineri, mille suuruse saab valida vastavalt vajadustele. Väikseima sobiva konteineri maht on 80 liitrit. Suvila- ja aiamaade komplekside juurde võib paigaldada ühe ühise konteineri. Kui jäätmete majapidamises on tõesti väga väike (sorteeritakse taaskasutatavaid jäätmeid ja kompostitakse biolagunevaid jäätmeid), võib mitme majapidamise peale kasutada üht konteinerit.

3.8 Jäätmekorraldus maakonnas ja omavalitsuste tasandil

Jäätmekäitlus on maakonnapiire ületav tegevus. Kagu-Eesti piirkonna jäätmekäitluse korraldamiseks asutati maakondade omavalitsuste koostöös äriühing, kes koordineerib Kagu-Eesti regionaalprügila projekti. AS Kagu-Eesti Jäätmekeskus hakkab teenindama kogu Kagu-Eesti nelja maakonda ja lisaks kahe maakonna osasid omavalitsusi.

Jäätmekäitluse paremaks ning hõlpsamaks korraldamiseks on otstarbekas teha Vara valla ning naaberomavalitsuste vahel teatavates suundades koostööd. Peamisteks ühistegevusteks võib pidada:

- projektide, rahataotluste koostamine;
- korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamine;
- jäätmealase statistika, arvestuse, registrite pidamine;
- selgitustöö ja ürituste korraldamine, teavitamine;
- jäätmealaste uuringute korraldamine;
- koostöö jäätmeringide korraldamisel.

Käesoleval ajal ei ole jäätmekeskuse täpseid funktsioone ja ülesandeid paika pandud. Võib eeldada, et jäätmekeskusele saab suunata jäätmekäitluse konkursside korraldamine, arendustöö, keskkonnateadlikkuse tõstmisega seonduvad projektid. Omavalitsuste jäätmealaste ülesannete delegeerimine jäätmekeskusele saab toimuda alles pärast jäätmekeskuse töölerakendumist (orienteeruvalt 2008. aastal).

EL fondide poolt rahastatavate projektide minimaalse maksumuse suurus eeldab tihedat maakondadevahelist koostööd.

Vara vald on nõus koostööd tegema naaberomavalitsustega, mis võib osutada kasulikuks kogumissüsteemide väljatöötamisel ning jäätmehoolduse arendamisel. Kindel soov on jäätmejaama loomine või olemasolevate jäätmejaamadega ühinemine teiste naaberomavalitsustega.

Tootja-turustaja vastutuse alla kuuluvate jäätmeliikide kogumisel on vald valmis koostööd tegema tootjate-turustajatega või nende poolt volitatud organisatsioonidega.

3.9 Koolitus ja väljaõpe

Koolitus ja väljaõpe peaks olema mitmetasandiline - omavalitsuse, ettevõtete ja elanike tasandil. Kui ettevõtted peavad oma töötajate väljaõppe eest ise hoolitsema, siis vallavalitsuse ülesandeks on elanike seas tehtav selgitustöö.

Jäätmekava eesmärkide elluviimiseks tehtav selgitustöö peaks kulgema pikemaajalise programmi alusel, mis haaraks peale korralduslike momentide selgitamise ka:

- jäätmete ja eriti ohtlike jäätmete iseloomustust, jäätmete märgistust ja nende käitlemise erinõudeid;
- jäätmete eraldi sortimise nõudeid;
- võimalikke vahendeid, mida saab koduses majapidamises jäätmete taaskasutamiseks, näiteks kompostimiseks, kasutada.

Üldises programmis peaks erilist rõhku asetama laste kaasamisele ja õpetamisele. Laste kaudu jõuab vastav teave otse kodudesse.

3.10 Jäätmekava rakendamise ajaline programm

Lähtuvalt eeltoodust on tabelis 3 antud jäätmekava elluviimise tegevuskava ja ajagraafik. Ajagraafiku koostamisel on arvesse võetud aega, mida on vaja rakendada ümberkorralduste tegemiseks, elanikkonna haaramiseks ning jäätmekäitlussüsteemi ja rahaliste kulutuste hajutamiseks.

4 JÄRELEVALVE

Järelvalvet jäätmekäitluse osas teostavad järgmised institutsioonid:

- kohalik omavalitsus ;
- Veterinaar- ja Toiduameti Tartumaa Veterinaarkeskus (loomsete jäätmete osas);
- Keskkonnainspeksioon (Tartumaa osakond).

Keskkonnajärelevalve seadus (RT I 2001, 56, 337, 2002, 61, 375) kehtestab keskkonnajärelevalvet teostavate, samuti keskkonnajärelevalvele allutatud isikute ning asutuste õigused ja kohustused ning järelevalve toimingute korra.

Järelevalve tõhustamine on vajalik jäätmekäitlusalaste rikkumiste vähendamiseks. Selleks omakorda on oluline jäätmevaldajatest ülevaate saamine, mille juures aitab korraldatud jäätmeveoga seoses loodav jäätmevaldajate register.

Järelevalve tõhustamise eesmärgid

- jäätmekäitlusalaste rikkumiste viimine miinimumini.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- tuleb kirjutada jäätmealaseid projekte;
- tuleb määrata või volitusi anda keskkonnajärelevalvega tegelevate isiku(te) või instantsidele;
- regulaarselt tuleb kontrollida eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitlust; vajadusel rikkujate karistamine;
- tuleb kontrollida korraldatud jäätmeveo toimimist;
- tuleb kaas ajastada regulaarselt jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja seadusandluse muudatustest

<i>Peatükk</i>	<i>Tegevused</i>	<i>2006 a.</i>	<i>2007 a.</i>	<i>2008 a.</i>	<i>2009 a.</i>	<i>2010 a.</i>	<i>Rahastamise allikad</i>
		Kr	kr	kr	kr	kr	
	Vara valla jäätmekava eelnõu arutelu ja vajadusel täiendamine	*	*	*	*	*	VE
	Vara valla jäätmekava kinnitamine ja jäätmehoolduseeskirja vajalike muudatuste tegemine	*	*	*	*	*	VE
	Valla keskkonnaspetsialisti tööle palkamine aastast 2005	*	*	*	*	*	VE
	Säästva looduskasutuse ja puhta keskkonna tagamine tänavate ja teede koristamise kampaaniad	15 000	20 000	30 000	30 000	30 000	VE, F
	Heakorrapäevade korraldamine , avalike kohtade koristamine .	20 000	20 000	30 000	30 000	30 000	VE, F
3.5.1.	Segaolmejäätmed						
	Jäätmekäitlussüsteemi haarata kõik jäätmevaldajad aastal 2006;	*	*	*	*	*	VE
	Tuleb jäätmetekitajat teadvustada/koolitada sorteerimise vajalikkusest ning õpetada toime tulema väiksemate kuludega, mis kaasneb jäätmete sortimisega.	*	*	*	*	*	VE
3.5.2.	Biolagunevad jäätmed						
	Biolagunevate jäätmete tekke vähendamiseks tuleb selgitada valla elanikele kompostimise vajadust ja võimalusi valla ajalehes ja internetis võimalusel trükkida infovoldikud.	*	*	*	*	*	VE, F
	Eramajapidamistes tekkivad kompostitavad jäätmed tuleb eraldi koguda ja kompostida oma kinnistul, seda eriti juhul kui prügiveo sagedus on väiksem kui kord kuus .	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
	Seaduses ettenähtud nõuete täitmiseks eraldi koguda biolagunevad jäätmed ja tagada nende bioloogiline ringlusele võtt korrusmajadest ja ettevõtetes	*	*	*	*	*	KJV
3.5.2.1.	Vanapaberi –ja papijäätmed						
	Vanapaberit ja –pappi tuleb koguda olmejäätmetest eraldi ,mida saab kasutada teisese toormena	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
	Vanapaberi eraldi kogumise konteinerid tuleb üles seada keskküttega korterelamute juurde, kus on vanapaberi kasutamine majapidamises raskendatud .	*	*	*	*	*	VE, F

	Hajaasustuse piirkonna elanikel peaks olema võimalus majapidamises tekkivat vanapaberit ära . Selleks tuleks täiendavalt paigutada vanapaberi konteinerid paralleelselt pakendijäätmete konteineritega suuremate külade kaupluste juurde.	*	*	*	*	*	KJV
	Valla asutustes (koolid, lasteaiad, raamatukogud jt.)tuleb vanapaberit eraldi koguda. Kogumiskonteinerite paigaldamine.	*	*	*	*	*	KJV, tootja
	Ettevõttes , kus tekib üle 50 kg vanapaberit nädalas, tuleb paberijäätmeid eraldi koguda.	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
	Kaubanduses tekkivad pakendimaterjalid leiduva vanapaberi ja papi eraldi kogumine peab olema kaubandusettevõtetes kohustuslik.	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
3.5.2.3.	Reoveesetted						VE, F
	Tuleb viia reovee käitlemine ja kasutamine kooskõlla kehtivate õigusaktidega	*	*	*	*	*	VE, F
	Tuleb osaleda projektides, mis tagavad elanikkonnale puhtama joogivee , reovee nõuetekohase puhastuse ning keskkonda lastava heitvee puhtuse	*	*	*	*	*	VE, F
3.5.3.	Pakendijäätmed						
	Tarbijad ja lõppkasutajad on kohustatud pakendid ja pakendijäätmed muudest jäätmetest eraldi sortima ja vastavatesse kogumissüsteemidesse tooma.	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
	Sätendada pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid jäätmehoolduseeskirjas.	*	*	*	*	*	VE
	Tuleb koostöös taaskasutusorganisatsioonidega pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemi väljatöötamist jätkata.	*	*	*	*	*	VE, tootja
	Pakendiettevõttel on kohustus tarbijatelt ja lõppkasutajatelt nende poolt tarbitud kaupade pakend ja pakendijäätmed tasuta tagasi võtta ja haldama	*	*	*	*	*	tootja
	Tagatisrahaga koormatud pakendeid tuleb tagasi võtta müügikohas või selle vahetus läheduses.	*	*	*	*	*	tootja
3.5.4	Ohtlikud jäätmed						

	Tuleb korraldada ohtlike jäätmete kogumine tanklates koostöös jäätmekäitlejatega.	*	*	*	*	*	Jäätmekäitleja ,tootja
	Ohtlike jäätmete vastuvõtupunkt rajatud Vara küla keskasulasse 2004 a.	*	*	*	*	*	VE, Kik
	Ohtlike jäätmete vastuvõtupunkti rajamine Koosa küla keskasulasse	80 000	*	*	*	*	VE, F
	Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed tuleb ettevõttel koguda muudest jäätmetest eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlejale.	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
3.5.4.1.	Probleemtooted						
	Tuleb teavitada probleemtoodete kogumise vajalikkusest , valla elanikele ja ettevõtetele ajalehes ja internetis.	*	*	*	*	*	VE
	Tuleb teha koostööd tootjatega probleemtoodete kogumisel	*	*	*	*	*	tootja, VE
	Probleemsete jäätmete kogumisaktsioonid (iga aastane)	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	VE, F
3.5.5.	Raviasutuste jäätmed						
	Jäätmehoolduseeskirjas tuleb sätestada tervishoiuasutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused	*	*	*	*	*	VE
	Meditšiinasutuses ja veterinaarasutuses tekkivad jäätmed tuleb koguda nõuetekohaselt ning üle anda SA TÜ kliinikumi kahjustamiskeskusesse või ohtlike jäätmete konteinerisse Valla territooriumil.	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
3.5.6.	Ehitus- ja lammutusjäätmed						
	Tuleb jäätmehoolduseeskirjas kehtestada ehitusjäätmete käitlemise kord	*	*	*	*	*	VE
	Ehitusjäätmekäitluse nõue tuleb siduda detailplaneeringuga või lammutus-ja ehitusloaga	*	*	*	*	*	VE
	Ehitust ja lammutust teostav ettevõtte või füüsiline isik peab ehitus-ja lammutusjäätmeid kohapeal sorteerima ja võimalikult suurel määral taaskasutama	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
3.5.7.	Suuremõõtmelised jäätmed						
	Suuremõõtmeliste jäätmete kogumisaktsioonid (iga aastane	25 000	30 000	30 000	30 000	30 000	VE, F, tootja, jäätmetekitaja
3.5.8.	Põllumajanduses tekkivad jäätmed						

	Väetisetaara jms. tuleb viia ohtlike jäätmete konteinerisse	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
	Loomaväljaheidete hoidmine ja taaskasutamine peab olema kooskõlas veekaitseõuetele vastavate sõnniku- ja virtsahoidlate kasutamisega, laotamisel ruumiliste ja ajaliste piirangutega ning laotusnormide järgimisega	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
3.5.9.	Puidu- ja metallijäätmed						
	Tuleb jätkata puidujäätmete põletamist küttekolletes	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
	Tuleb jätkata metallijäätmete viimist metallijäätmete kogumispunktidesse.	*	*	*	*	*	Jäätmetekitaja
3.5.10.	Jääkreostus						
	Vara endise naftabaasi jääkreostuse likvideerimine (jätkuvalt riigiomandis maa alal)	300 000	70 000	*	*	*	VE, F
	Mürgi- ja väetisehoidla likvideerimine (jätkuvalt riigiomandis maa ala)	800 000	500 000	300 000	100 000	*	VE, F
	Endiste suurfarmide ja sigalate varemete lammutamine, keskkonnaseisundi taastamine	500 000	600 000	800 000	100 000	80 000	VE, F
3.5.2.2.	Kompostitavad jäätmed						
	Kompostimisväljaku rajamine valla territooriumile endise Luhasuurfarmi territooriumile	1 800 000	700 000	400 000	100 000	50 000	VE, F
	Kompostimisväljaku haldamine	*	*	*	*	*	VE, F jäätmetekitaja
	Jäätmekogumispunkti rajamine						
	Jäätmekogumispunkti rajamine Vara küla keskasulasse endise Vara sigala territooriumile	200 000	300 000	500 000	600 000	*	VE, F
	Jäätmekogumispunkti rajamine Koosa piirkonda endisele Luha suurfarmi territooriumile	400 000	800 000	*	*	*	VE, F
	Tuleb võimaldada elanikkonna ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine jäätmekogumispunktis	*	*	*	*	*	
	Tuleb korraldada suuremõõtmeliste jäätmete vastuvõtt kogumispunktis	*	*	*	*	*	
	Tuleb pakendi- ja metallijäätmeid koguda loodavas jäätmekogumispunktis	*	*	*	*	*	
	Jäätmekogumispunktide haldamine	*	*	*	*	*	VE, jäätmetek

3.7	Korraldatud jäätmevedu						VE
	Uue jäätmehoolduseeskirja koostamine ja vastuvõtmine 2006. aasta II-III kvartalis	*					
	Korraldatud jäätmeveo määruse kehtestamine 2006. IV kvartalis	*					
	Jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine loomine 2006. aasta IV-2007 I kvartalis	*	*				
	Korraldatud jäätmeveo konkursi läbiviimine 2007 I-II kvartalis, jäätmeveo rakendamine hiljemalt 2008 I kvartal	*	*	*			
	Elanike teavitamine korraldatud jäätmeveoga seotud küsimustest	*					
3.9	Koolitus ja väljaõpe						
	Tuleb elanikke ja ettevõtteid pidevalt teavitada keskkonnasõbralikust käitumisest ning selgitada jäätmekäitlussüsteemi vajalikkust .	*	*	*	*	*	VE, F
	Elanike teavitamine korraldatud jäätmeveoga seotud küsimustest valla ajalehes ja internetis.	*	*	*	*	*	VE
	Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimisel tuleb elanikke ja ettevõtteid kaasata ning vastavat selgitustööd teha regulaarselt. Info edastamise viisidena tuleks kasutada valla ajalehte ,kuulutusi , viitasid, voldikuid ja internetti.	*	*	*	*	*	VE, F
	Kooli-ja lasteaia lastele jäätmealaste õppepäevade korraldamine regulaarselt.	*	*	*	*	*	VE, F
4	Järelevalve	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	VE, F
	Regulaarselt tuleb kontrollida eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitlust, vajadusel tuleb rikkujaid karistada.	*	*	*	*	*	
	Tuleb kontrollida korraldatud jäätmeveo toimimist	*	*	*	*	*	
	Tuleb kaas ajastada regulaarselt jäätmekava ja	*	*	*	*	*	

	jäätmehoolduseeskirja seadusandluse muudatustest tulenevalt.						
	Tuleb kirjutada jäätmealaseid projekte ning taotleda rahalist abi riiklikest vahenditest, SA Keskkonnainvesteeringute Keskusest ja EL struktuurfondidest.	*	*	*	*	*	

Tabel. 3 Tegevuskava ja rahastamisallikad

VE-vallaeelarve ; F- Fondid; KJV – korraldatud jäätmevedu

5 KASUTATUD KIRJANDUS

Vara valla arengukava

Tartumaa jäätmekava 2002 As Kobras

Tartumaa jäätmekava eelnõu 2005- 2010 AS Kobras

Seadusandlikud aktid

Tartumaa keskkond, 2001. Tartumaa Keskkonnateenistus.

Üleriigiline jäätmekava, 2002, Keskkonnaministeerium.

Jäätmeseadus, RT I 2004, 9, 52.

Keskkonnajärelevalve seadus, RT I 1997, 86, 1460.

Konkurentsiseadus, RT I 2004, 25, 168.

Pakendi ja pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutussüsteemi rakendamine Eestis. SEI Tallinn, 2003.

Pakendiseadus, RT I 2004, 41, 278.

Veeseadus, RT I 2004, 28, 190.

Veterinaarkorralduse seadus RT I 2004, 38, 257.

Üleriigiline jäätmekava. Tallinn:

Keskkonnaministeerium, 2002.

Üleriigilise pakendi ja pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutamissüsteemi käivitamise majanduslike arvestuste koostamine, SEI, 2002.